

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

Editör

Halis SAKIZ

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-6965-61-4

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
Eğitim Psikolojisi

Yayıncı Sertifika No
47518

Editör
Halis SAKIZ
ORCID iD: 0000-0003-2406-1011

Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

Bisac Code
EDU009000

DOI
10.37609/akya.166

Kütüphane Kimlik Kartı
Eğitim Psikolojisi / ed. Halis Sakız.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.
500 s. : şekil, tablo, fotoğ. ; 160x235 mm.
Kaynakça ve Biyografi var.
ISBN 9786256965614
1. Psikoloji--Eğitim psikolojisi.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Eğitim psikolojisi, bireylerin öğrenme ve gelişim süreçlerini derinlemesine anlamayı ve bu süreçleri desteklemeyi amaçlayan bir disiplindir. Bu alan, eğitim bilimleriyle psikoloji bilimlerinin kesişim noktasında yer alır ve bu iki disiplinin teorik ve pratik bilgilerini birleştirerek bireylerin çok yönlü gelişimlerini (örn. bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim) desteklemeyi hedefler. Ayrıca bu alan, öğrencilerin öğrenme ve gelişim süreçlerini anlamak ve bu bilgileri etkili öğretim stratejileri geliştirmek için kullanmak üzere sistematik araştırmalar yapar. Eğitim psikolojisi öğretmenlerin, diğer eğitimcilerin ve eğitim paydaşlarının öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını ve potansiyellerini tanımalarına yardımcı olur. Ayrıca öğrenci başarısının artırılması, motivasyonun sağlanması ve öğrenme engellerinin aşılması gibi önemli konularda rehberlik eder. Böylece eğitim ortamlarını daha kapsayıcı ve verimli hale getirir.

Eğitim psikolojisi öğrenme teorileri, bilişsel gelişim, motivasyon, öğrenme ortamlarının tasarımı ve yönetimi ile değerlendirme gibi alanları kapsar ve bu süreçleri bilimsel temellere dayandırarak iyileştirmeyi amaçlar. Pavlov, Piaget, Kohlberg, Freud, Binet, Gardner, Vygotsky, Erikson, Bandura, Bronfenbrenner gibi önemli kuramcılarının çalışmaları, eğitim psikolojisinin temelini oluşturur ve öğretim yöntemlerinin gelişimine katkı sağlar. Bu kuramlar, öğretmenlere öğrencilerin zihinsel, sosyal, ahlaki, duygusal ve davranış gelişimlerini daha iyi anlama imkânı sunar. Böylece öğretim süreçlerinin bireyselleştirilmesine ve etkinleştirilmesine olanak tanır. Ayrıca davranışçılık, bilişselcilik ve yapılandırmacılık gibi farklı yaklaşımlar, eğitim psikolojisi sayesinde daha anlaşılır ve uygulanabilir hale gelmiştir.

Bu kuramların çağdaş yorumları eğitimde kapsayıcılık, yapılandırmacılık, motivasyon, teknoloji ve aile katılımı gibi güncel akımları şekillendirmiştir. Kapsayıcılık, eğitimde adalet ve fırsat eşitliği idealini taşır, her öğrencinin potansiyelini gerçekleştirmeyi hedefler. Yapılandırmacılık, öğrenmenin aktif bir süreç olduğunu ve öğrencilerin kendi bilgilerini oluşturduklarını vurgular. Motivasyon teorileri, öğrencilerin içsel ve dışsal motivasyon kaynaklarını anlamaya ve bu kaynakları eğitsel amaçlar doğrultusunda kullanmaya odaklanır.

Teknolojinin eğitimdeki rolü öğrenme ortamlarını zenginleştirirken öğretmenlere etkileşimli ve destekleyici öğretim yöntemleri geliştirme fırsatı sunar. Aile katılımı ise öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimine katkıda bulunan önemli bir unsurdur. Bu akımlar, eğitim psikolojisinin evrensel ilkelerini çağdaş eğitim uygulamalarına entegre etmeye yönelik önemli bir çaba olarak değerlendirilir.

Günümüzde okullarda ve sınıflarda karşılaşılan akademik başarısızlık, davranış sorunları, düşük öğrenci motivasyonu ve aidiyet duygusundaki yetersizlikler gibi konular eğitim psikolojisi alanının önemini daha da artırmaktadır. Okulda yaşanan bu tür sorunlarla başa çıkılabilmesi için eğitim psikolojisinin sağladığı bilgi ve teknikler büyük önem taşır. Eğitim psikolojisi alanında çalışan uzmanlar, öğrenci davranışlarını anlamak ve bu davranışların ardındaki psikolojik süreçleri analiz etmek için çeşitli araştırma ve değerlendirme yöntemleri kullanır. Bu sayede öğrencilere bireysel destek sağlamak, onların başarı ve motivasyonlarını artırmak ve sınıf içi dinamikleri iyileştirmek mümkün olur. Eğitim psikolojisi öğretmenlerin öğrencilerle daha etkili iletişim kurmalarını, onların ihtiyaçlarına uygun stratejiler geliştirmelerini ve pozitif bir öğrenme ortamı oluşturmalarını sağlar. Böylece öğrenci aidiyeti ve motivasyonu artırılarak eğitim süreçleri daha verimli ve tatmin edici hale getirilir.

Eğitim psikolojisi, eğitim ve öğrenme süreçlerini anlamak ve geliştirmek için vazgeçilmez bir alandır. Bu alan eğitim sisteminin merkezinde yer alarak öğretim ve öğrenme süreçlerinin daha bilimsel, etkili ve bireyselleştirilmiş olmasını sağlar. Öğrencilerin gelişim ve öğrenme süreçlerini anlayarak öğretim yöntemlerini bu bilgiye göre uyarlayan eğitim psikolojisi alanı, aynı zamanda etkili öğretim, sınıf yönetimi ve değerlendirme gibi alanlarda da rehberlik eder. Bu alan öğretmenlerin, öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılamalarına ve onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olur. Eğitim psikolojisinin sağladığı bu kapsamlı bakış açısı ve bilimsel temeller, eğitim sisteminin daha etkili, kapsayıcı ve yenilikçi olmasını sağlar. Böylece her öğrenciye eşit ve kaliteli eğitim fırsatları sunulabilir.

Hazırlanan bu Eğitim Psikolojisi kitabı, hem klasik akımların derinlemesine incelenmesi hem de güncel tartışmaların ele alınmasıyla zengin bir içerik sunmaktadır. Kitap, alanındaki temel kuramları ve güncel yaklaşımları bir araya getirerek eğitimciler, öğretmenler, öğrenci ve araştırmacılar için kapsamlı bir rehber olma niteliği taşımaktadır. Kitabın her bölümü, alanında uzman akademisyenler tarafından kaleme alınmış olup okuyuculara teorik bilgilerin yanı

sıra pratik uygulamalar sunmaktadır. Bölümler arasında Piaget ve Vygotsky gibi önemli kuramcılarının bilişsel gelişim kuramları, Freud'un psikoseksüel gelişim aşamaları, Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri, Bandura'nın sosyal bilişsel teorisi gibi klasik yaklaşımlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Aynı zamanda yapılandırmacı yöntemler, öğrenci merkezli öğretim, bilişsel öğrenme stratejileri, öğrenci çeşitliliği ve kapsayıcılık, aile katılımı, öğretim teknolojileri ve ölçme ve değerlendirme stratejileri gibi güncel ve modern yaklaşımlar da kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Kitap, bu kapsamda hem klasik akımları hem de güncel tartışmaları bir araya getirerek okuyuculara kapsamlı ve uygulamalı bir rehber sunmaktadır.

Örnek olaylar, tartışma soruları ve uygulayıcılara notlar, kitabın dikkat çekici özellikleri arasındadır. Her bölümde yer alan gerçek hayattan alınmış örnekler, okuyucuların teorik bilgileri pratikle ilişkilendirmelerine olanak tanımaktadır. Tartışma soruları ise okuyucuların konuları daha derinlemesine düşüncelerini ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca kitabın her bölümünde uygulayıcıya notlar yer almakta olup bu notlar öğretmenler ve eğitimciler için pratik öneriler sunmaktadır. Bu öneriler sınıf içi ve dışındaki uygulamalarda karşılaşılan sorunlara çözüm getirmekte ve öğretim süreçlerinin daha etkili hale getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu sayede eğitim psikolojisinin sadece teorik bir bilgi birikimi olarak kalmayıp aynı zamanda uygulamalı bir bilim dalı olduğu vurgulanmaktadır.

On dört bölüm içeren bu kitaptaki her bölüm alanında uzman akademisyenler tarafından yazılmış olup teorik bilgilerin yanı sıra pratik uygulamaları da içermektedir.

1. **Bölüm: Öğrenme ve Gelişimin Temeli Olarak Eğitim Psikolojisi** adlı bölümde günümüz okul sistemlerinin yapısı, öğrenme ve öğretim süreçleri ele alınmaktadır. Eğitim psikolojisinin rolü, araştırma yöntemleri ve etkili öğretim teknikleri gibi temel konulara odaklanılmaktadır. Prof. Dr. Halis SAKIZ tarafından yazılan bu bölüm, öğretmenlerin ve eğitimcilerin, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha iyi anlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.
2. **Bölüm: Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi** adlı bölümde bilişsel gelişim ve dil gelişimi konuları ele alınmaktadır. Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı ve Vygotsky'nin sosyokültürel bakış açısı detaylı bir şekilde incelenmektedir. Ayrıca bu kuramların öğretim ve öğrenme süreçlerine etkileri de tartışıl-

maktadır. Dr. Öğr. Üyesi Nizamettin KOÇ tarafından kaleme alınan bölüm, öğrencilerin bilişsel ve dil gelişimlerini anlamak isteyen eğitimcilere yönelik kapsamlı bilgiler sunmaktadır.

3. **Bölüm: Bireylerde Fiziksel, Psikoseksüel, Sosyal, Duygusal ve Ahlaki Gelişim** adlı bölüm Dr. Lutfi ÖZTÜRK tarafından hazırlanmıştır. Bölümde Bronfenbrenner'in gelişimin sosyal bağlamı, Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri, benlik algısı ve fiziksel gelişim gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca çocukluk ve ergenlik döneminde sosyo-duygusal gelişim, Freud'un psikoseksüel gelişim kuramı ve Kohlberg'in ahlak gelişimi kuramı gibi önemli teoriler de kapsamlı bir şekilde incelenmektedir.
4. **Bölüm: Öğrenmede Davranışçı Kuramlar** adlı bölümde Pavlov ve Skinner gibi önemli isimlerin davranışçı öğrenme kuramları detaylandırılmaktadır. Bölümde klasik ve edimsel koşullanma, uygulamalı davranış analizi ve öğretimde davranışçı teknikler gibi konulara odaklanılmaktadır. Dr. Öğr. Üyesi Suna ÖZCAN'ın yazdığı bu bölüm, davranışsal yaklaşımların eğitimde nasıl uygulanabileceğine dair pratik bilgiler sunmaktadır.
5. **Bölüm: Öğrenmede Bilişsel Kuramlar ve Bilgi İşleme Yaklaşımı** adlı bölüm bilişsel öğrenme kuramları ve bilgi işlem süreci üzerine odaklanmakta, bilişsel bakış açısının unsurlarını ve davranışçılıkla olan farklılıklarını açıklamaktadır. Hafıza, uzun süreli bellek, bilişsel öğrenme stratejileri, problem çözme ve yaratıcı düşünme gibi konular Doç. Dr. Serap YILMAZ ÖZELÇİ tarafından detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.
6. **Bölüm: Öğrenci Merkezli ve Yapılandırmacı Yaklaşımlar** adlı bölüm, yapılandırmacı bakış açısının tanımını ve yapılandırmacı yöntemleri açıklamaktadır. Doç. Dr. Sultan Selen KULA tarafından yazılan bu bölümde öğrenci merkezli öğretim, iş birliğine dayalı öğrenme, keşfederek öğrenme ve aktif öğrenme gibi konular kapsamlı bir şekilde incelenmektedir.
7. **Bölüm: Öğrenmede Sosyal Bilişsel Görüşler** adlı bölümde Bandura'nın sosyal bilişsel teorisi ve bu teorinin eğitimde uygulanışı ele alınmaktadır. Öz düzenlemeli öğrenme ve öz yeterlik gibi konular bölüm yazarı Doç. Dr. Arzu BUYRUK GENÇ tarafından detaylı bir şekilde incelenmektedir. Bu bölüm, sosyal bilişsel yaklaşımların öğrenme süreçlerine olan etkisini anlamak isteyen eğitimcilere yönelik bilgiler sunmaktadır.
8. **Bölüm: Öğrenme ve Öğretimde Motivasyon** adlı bölüm Dr. Öğr. Üyesi Fatima Zehra ALLAHVERDİ tarafından yazılmıştır. Bölümde motivasyon kavramı ve motivasyon kuramları kapsamlı bir şekilde açıklanmakta; öğren-

- cilerin öğrenme motivasyonlarını artırma yolları, ihtiyaçlar, hedef yönelimleri, inanç ve benlik algıları gibi konular detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.
- 9. Bölüm: *Öğrenme Ortamlarının Yapılandırılması ve Etkili Ders*** adlı bölümde öğrenme ortamlarının nasıl yapılandırılacağı ve etkili derslerin unsurları ele alınmaktadır. Örgütlenme, olumlu öğrenme ortamı oluşturma, disiplin problemleriyle başa çıkma ve okulda iletişim gibi konular Dr. Öğr. Üyesi Zeynel AMAÇ tarafından kapsamlı bir şekilde açıklanmaktadır.
- 10. Bölüm: *Öğrenme Farklılıkları ve Öğrenme İhtiyacı*** adlı bölüm Dr. Öğr. Üyesi Kıvanç UZUN tarafından yazılmış ve bölümde zekânın klasik ve değişen tanımları, çoklu zekâ kuramı, öğrenme ve düşünme stilleri gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca kültür, sosyoekonomik durum, etnik köken, dil farklılıkları ve cinsiyetin öğrenme ve öğretme üzerindeki rolü de bu bölümde detaylı bir şekilde incelenmektedir.
- 11. Bölüm: *Özel Gereksinimli Bireyler ve Kapsayıcı Eğitim*** adlı bölümde eğitimde özel gereksinimlerin tanımı, desteklenmesi ve kapsayıcı eğitim başlıkları Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan HAZIR tarafından ele alınmaktadır. Engellilik, etiketleme, ayırıştırma ve öğrenme için evrensel tasarım gibi konular kapsamlı bir şekilde incelenmektedir. Bu bölüm, öğrenci çeşitliliğini dikkate alarak tüm öğrencilerine nitelikli eğitim vermek isteyen eğitimcilerin yanı sıra özel gereksinimli bireylerle çalışacak eğitimcilere yönelik önemli bilgiler sunmaktadır.
- 12. Bölüm: *Öğrenme ve Gelişimde Aile Katılımı ve Desteği*** adlı bölüm Dr. Öğr. Üyesi Betül TANACIOĞLU AYDIN tarafından yazılmış ve aile katılımının eğitimdeki rolünü ve önemini ele almıştır. Bölümde okulların ailelerle nasıl iş birliği yapması gerektiği, aile katılımı modelleri ve bu katılımın önündeki engeller gibi konular bu bölümde detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.
- 13. Bölüm: *Eğitim Psikolojisi ve Öğretim Teknolojileri*** adlı bölüm öğretim teknolojileri ve önemi, öğretim tasarımı, eğitimde teknoloji entegrasyonu, yenilikçi yaklaşımlar ve dijital ortamlar üzerinde durulmaktadır. Doç. Dr. İdris GÖKSU tarafından yazılan bölümde etkili öğrenme ortamları tasarlama sürecinde öğretim teknolojilerinin rolü, paydaşlara düşen görevlere ilişkin bilgilerin yanı sıra eğitim ortamlarını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen faktörler de pratik örneklerle kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır.

14. Bölüm: Sınıf İçi Ölçme, Değerlendirme ve Standart Testler adlı bölümde ölçme ve değerlendirmenin temel özellikleri, sınıf içi değerlendirme araçları ve standart testler ele alınmaktadır. Not verme ve çağdaş değerlendirme araçları gibi konular, Dr. İsmail ÇUHADAR tarafından detaylı bir şekilde incelenmektedir. Bu bölüm, eğitimcilerin değerlendirme süreçlerini daha etkili bir şekilde yürütmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza teşekkürlerimi sunuyorum. Her bir yazarımız, alanındaki derin bilgi ve deneyimlerini bu kitapta okuyucularla paylaşmış ve kitabın zengin içeriğine büyük katkı sağlamıştır. Eğitim psikolojisi alanında hem teori hem de pratiği bir araya getiren bu eserin tüm okuyucularımız için faydalı olmasını diliyorum.

Sevgi ve saygılarımla,

Prof. Dr. Halis SAKIZ

Editör

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	Öğrenme ve Gelişimin Temeli Olarak Eğitim Psikolojisi	1
	<i>Halis SAKIZ</i>	
BÖLÜM 2	Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi	41
	<i>Nizamettin KOÇ</i>	
BÖLÜM 3	Bireylerde Fiziksel, Psikoseksüel, Sosyal, Duygusal ve Ahlaki Gelişim	81
	<i>Lutfi ÖZTÜRK</i>	
BÖLÜM 4	Öğrenmede Davranışçı Kuramlar	119
	<i>Suna ÖZCAN</i>	
BÖLÜM 5	Öğrenmede Bilişsel Kuramlar ve Bilgi İşleme Yaklaşımı	147
	<i>Serap YILMAZ ÖZELÇİ</i>	
BÖLÜM 6	Öğrenci Merkezli ve Yapılandırmacı Yaklaşımlar	187
	<i>Sultan Selen KULA</i>	
BÖLÜM 7	Öğrenmede Sosyal Bilişsel Görüşler	209
	<i>Arzu BUYRUK GENÇ</i>	
BÖLÜM 8	Öğrenme ve Öğretimde Motivasyon	229
	<i>Fatima Zehra ALLAHVERDİ</i>	
BÖLÜM 9	Öğrenme Ortamlarının Yapılandırılması ve Etkili Ders	261
	<i>Zeynel AMAÇ</i>	

- BÖLÜM 10 Öğrenme Farklılıkları ve Öğrenme İhtiyacı..... 293**
Kıvanç UZUN
- BÖLÜM 11 Özel Gereksinimli Bireyler ve Kapsayıcı Eğitim..... 335**
Oğuzhan HAZIR
- BÖLÜM 12 Öğrenme ve Gelişimde Aile Katılımı ve Desteği..... 389**
Betül TANACIOĞLU AYDIN
- BÖLÜM 13 Eğitim Psikolojisi ve Öğretim Teknolojileri..... 415**
İdris GÖKSU
- BÖLÜM 14 Sınıf İçi Ölçme, Değerlendirme ve Standart Testler..... 455**
İsmail ÇUHADAR

YAZARLAR

Dr. Öğr. Üyesi Fatima Zehra ALLAHVERDİ
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Zeynel AMAÇ
Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Betül TANACIOĞLU AYDIN
Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. İsmail ÇUHADAR
Milli Eğitim Bakanlığı, Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Doç. Dr. Arzu BUYRUK GENÇ
Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. İdris GÖKSU
Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan HAZIR
Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Nizamettin KOÇ
Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Sultan Selen KULA
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Suna ÖZCAN
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Doç. Dr. Serap YILMAZ ÖZELÇİ
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Lutfi ÖZTÜRK
Milli Eğitim Bakanlığı ve University of South Florida

Prof. Dr. Halis SAKIZ
Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme AD.

Dr. Öğr. Üyesi Kıvanç UZUN
Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖĞRENME VE GELİŞİMİN TEMELİ OLARAK EĞİTİM PSİKOLOJİSİ

Halis SAKIZ¹

Örnek olay

On yaşındaki Ali, ilkokul dördüncü sınıf öğrencisidir. Ali, okulda derslere olan ilgisini son zamanlarda kaybetmiş gibi görünüyor. Sınıfta öğretmenin anlattıklarına dikkatini veremiyor ve çoğu zaman hayallere dalıyor. Öğretmeni, Ali'nin derslerde aktif katılım göstermediğini ve grup çalışmalarında etkin olmadığını fark ediyor. Bunun yanı sıra, Ali'nin sınav sonuçları da düşmeye başlıyor. Öğretmen, Ali'nin ailesi ile görüşme yaparak bu durumun nedenlerini anlamaya çalışıyor. Aile, Ali'nin son zamanlarda teknolojiye olan ilgisinin arttığını ve uzun süreler boyunca bilgisayar oyunları oynadığını belirtiyor. Ali, oyun oynarken çok mutlu olduğunu ve ders çalışmayı sıkıcı bulduğunu ifade ediyor.

¹ Prof. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme AD., halissakiz@artuklu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2406-1011

8. Araştırma sonuçlarının öğretim ve öğrenme süreçlerine entegrasyonu neden önemlidir? Bu bölümde öğrendiğiniz bilgiler doğrultusunda, bilimsel araştırma bulgularını sınıf içi uygulamalarınıza nasıl adapte edebilirsiniz?
9. Günümüzde öğretmenlerin karşılaştığı en büyük zorluklar nelerdir ve bu zorlukları aşmak için hangi stratejiler kullanılabilir? Bu bölümde tartışılan konular ve güncel araştırmalar ışığında, öğretmenlerin bu zorlukları aşmasına yardımcı olacak stratejileri tartışınız.
10. Yaşam boyu öğrenme perspektifinin eğitim sistemine entegrasyonu nasıl sağlanabilir? Bu bölümde öğrendiğiniz bilgiler doğrultusunda, öğrencilerinizde yaşam boyu öğrenme motivasyonunu nasıl geliştirebilir ve bunu destekleyecek öğretim stratejilerini nasıl uygulayabilirsiniz?

KAYNAKLAR

- Ainscow, M. (2024). *Developing inclusive schools: Pathways to success*. Oxon: Routledge.
- Abdolrezaipoor, P., Jahanbakhsh Ganjeh, S., & Ghanbari, N. (2023). Self-efficacy and resilience as predictors of students' academic motivation in online education. *Plos One*, 18 (5), e0285984. Doi: 10.1371/journal.pone.0285984
- Acosta, S., Garza, T., Hsu, H. Y., Goodson, P., Padrón, Y., Goltz, H. H., & Johnston, A. (2020). The accountability culture: A systematic review of high-stakes testing and English learners in the United States during No Child Left Behind. *Educational Psychology Review*, 32 (2), 327-352. Doi: 10.1007/s10648-019-09511-2
- Akçayır, M., & Akçayır, G. (2017). Advantages and challenges associated with augmented reality for education: A systematic review of the literature. *Educational Research Review*, 20, 1-11. Doi: 10.1016/j.edurev.2016.11.002
- Akram, H., Abdelrady, A. H., Al-Adwan, A. S., & Ramzan, M. (2022). Teachers' perceptions of technology integration in teaching-learning practices: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 13, 920317. Doi: 10.3389/fpsyg.2022.920317
- Alexander, P. A., & Winne, P. H. (2006). *Handbook of educational psychology* (Second edit.). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge/Reading, MA: Addison-Wesley.
- Allen, I. E., & Seaman, J. (2016). *Online report card: Tracking online education in the United States*. Babson Survey Research Group & Quahog Research Group. <http://onlinelearningsurvey.com/reports/online-report-card.pdf>
- Analı, K. C., & Şahin, A. (2020). Kırsal bölgelerde mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin mesleki sorunları. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5 (2), 396-414.
- Anderman, E. (2011). Educational psychology in the twenty-first century: Challenges for our community. *Educational Psychologist*, 46, 185-196. Doi:10.1080/00461520.2011.587724
- Ansari, A., Hofkens, T. L., & Pianta, R. C. (2020). Teacher-student relationships across the first seven years of education and adolescent outcomes. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 71, 101200. Doi: 10.1016/j.appdev.2020.101200
- Arslan, R., Guclu, N. T., & Alkın-Şahin, S. (2023). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1), 161-171. Doi: 10.33206/mjss.1158406

- Ausubel, D. P. (1968). *Educational psychology: A cognitive view*. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston Inc.
- Atlay, C., Tieben, N., Hillmert, S., & Fauth, B. (2019). Instructional quality and achievement inequality: How effective is teaching in closing the social achievement gap? *Learning and Instruction*, 63, 101211. Doi: 10.1016/j.learninstruc.2019.05.008
- Aydın, H., & Damgacı, F. (2017). From empire to republic: Citizenship, pluralism, and diversity in Turkey. In J. A. Banks (Ed.), *Global migration, structural inclusion, and education across nations* (pp. 351–377). Washington, DC: American Educational Research Association (AERA) Press.
- Backfisch, I., Lachner, A., Stürmer, K., & Scheiter, K. (2021). Variability of teachers' technology integration in the classroom: A matter of utility!. *Computers & Education*, 166, 104159. Doi: 10.1016/j.compedu.2021.104159
- Bandura, A. (2000). Self-efficacy: The foundation of agency. In W. J. Perrig, & A. Grob (Eds.), *Control of human behavior, mental processes, and consciousness: Essays in honor of the 60th birthday of August Flammer* (pp. 17–33). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Banks, J. A. (2015). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum and teaching* (Sixth edit.). New York: Pearson.
- Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (2020). *Multicultural education: Issues and perspectives* (Tenth edit.). Indianapolis, IN: John Wiley & Sons.
- Berliner, D. C. (2006). Educational psychology: Searching for essence throughout a century of influence. In P. A. Alexander & P. H. Winne (Eds.), *Handbook of educational psychology* (pp. 3–27). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Berliner, D. (2011). Rational responses to high stakes testing: The case of curriculum narrowing and the harm that follows. *Cambridge Journal of Education*, 41 (3), 287-302. Doi: 10.1080/0305764X.2011.607151
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. Washington, DC: National Academies Press.
- Brophy, J. E. (2003). An interview with Jere Brophy by B. Gaedke & M. Shaughnessy. *Educational Psychology Review*, 15, 199–211.
- Bowman, N. A. (2010). College diversity experiences and cognitive development: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 80 (1), 4-33. Doi: 10.3102/003465430935249
- Boyle, C., & Anderson, J. (2020). The justification for inclusive education in Australia. *Prospects*, 49 (3), 203-217. Doi: 10.1007/s11125-020-09494-x
- Busler, J., Kirk, C., Keeley, J., & Buskist, W. (2017). What constitutes poor teaching? A preliminary inquiry into the misbehaviors of not-so-good instructors. *Teaching of Psychology*, 44 (4), 330-334. Doi: 10.1177/0098628317727907
- Carroll, J. B. 1989. The Carroll model: A 25-year retrospective and prospective view. *Educational Researcher*, 18 (1), 26-31.
- Cattellino, E., Testa, S., Calandri, E., Fedi, A., Gattino, S., Graziano, F., ... & Begotti, T. (2023). Self-efficacy, subjective well-being and positive coping in adolescents with regard to Covid-19 lockdown. *Current Psychology*, 42 (20), 17304-17315. Doi: 10.1007/s12144-021-01965-4
- Çakıroğlu, J., Aydın, Y. C., & Woolfolk Hoy, A. (2012). Science teaching efficacy beliefs. In B. Frazer, K. Tobin, & C McRobbie (Eds.), *Second international handbook of science education* (pp. 449–462). New York, NY: Springer.
- Chetty, R., Friedman, J. N., & Rockoff, J. E. (2014). Measuring the impacts of teachers II: Teacher value-added and student outcomes in adulthood. *American Economic Review*, 104 (9), 2633-2679. Doi: 10.1257/aer.104.9.2633
- Chi, M. T. (2005). Commonsense conceptions of emergent processes: Why some misconceptions are robust. *The Journal of the Learning Sciences*, 14 (2), 161-199. Doi: 10.1207/s15327809jls1402_1
- Cho, E. Y. N., & Chan, T. M. (2020). Children's wellbeing in a high-stakes testing environment: The case of Hong Kong. *Children and Youth Services Review*, 109, 104694. Doi: 10.1016/j.child-youth.2019.104694
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. London: Sage.

- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. London: Sage Publications.
- Cobb, P., Confrey, J., DiSessa, A., Lehrer, R., & Schauble, L. (2003). Design experiments in educational research. *Educational Researcher*, 32 (1), 9-13. Doi: 10.3102/0013189X032001009
- Danielson, C. (2022). *The framework for teaching evaluation instrument: 2022 edition*. Princeton, NJ: The Danielson Group.
- Danişman, S., Güler, M., & Karadağ, E. (2019). The effect of teacher characteristics on student achievement: A meta-analysis study. *Croatian Journal of Education*, 21 (4), 1367–1398. Doi: 10.15516/cje.v21i4.3322
- Darling-Hammond, L. (2010). Teacher education and the American future. *Journal of Teacher Education*, 61 (1-2), 35-47. Doi: 10.1177/0022487109348024
- Darling-Hammond, L. (2015). Want to close the achievement gap? Close the teaching gap. *American Educator*, 38 (4), 14-18.
- Field, J. (2011). Lifelong learning. In K. Rubenson (Ed.), *Adult learning and education* (pp. 20–26). Amsterdam: Academic Press.
- Finkelhor, D., Walsh, K., Jones, L., Mitchell, K., & Collier, A. (2021). Youth internet safety education: Aligning programs with the evidence base. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22 (5), 1233-1247. Doi: 10.1177/1524838020916257
- Flick, U. (Ed.). (2013). *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. London: Sage.
- Gardner, H. (2006). *Changing minds: The art and science of changing our own and other people's minds*. Boston: Harvard Business Review Press.
- Gershenson, S., Hansen, M. J., & Lindsay, C. A. (2021). *Teacher diversity and student success: Why racial representation matters in the classroom*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
- Guskey, T. R., & Yoon, K. S. (2009). What works in professional development? *Phi Delta Kappan*, 90 (7), 495-500. Doi: 10.1177/003172170909000709
- Günay, R., Kaya, Y., & Aydın, H. (2014). Çokkültürlü eğitim yaklaşımının etkililik düzeyi: Bir meta-analiz çalışması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 133–154. Doi: 10.12780/UUSBD437
- Hanushek, E. A., & Rivkin, S. G. (2010). The quality and distribution of teachers under the No Child Left behind Act. *The Journal of Economic Perspectives*, 24 (3), 133e150.
- Hattie, J. A. C. (2009). *Visible learning: A synthesis of 800+ meta-analyses on achievement*. London: Routledge.
- Honnicke, T., & Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63-84. Doi: 10.1016/j.edurev.2015.11.002
- Hong, L., & Page, S. E. (2004). Groups of diverse problem solvers can outperform groups of high-ability problem solvers. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 101 (46), 16385-16389. Doi: 10.1073/pnas.0403723101
- Hughes, J. N. (2012). Teacher–student relationships and school adjustment: Progress and remaining challenges. *Attachment & Human Development*, 14 (3), 319-327. Doi: 10.1080/14616734.2012.672288
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79 (1), 491-525. Doi: 10.3102/0034654308325693
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, 38 (5), 365-379. Doi: 10.3102/0013189X09339057
- Kemmis, S., McTaggart, R., & Nixon, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. London: Springer.
- Krämer, S., Möller, J., & Zimmermann, F. (2021). Inclusive education of students with general learning difficulties: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 91 (3), 432-478. Doi: 10.3102/0034654321998072
- Kunter, M., Klusmann, U., Baumert, J., Richter, D., Voss, T., & Hachfeld, A. (2013). Professional competence of teachers: Effects on instructional quality and student development. *Journal of Educational Psychology*, 105 (3), 805–820. Doi: 10.1037/a0032583
- Kvale, S. (1996). *An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

- Longobardi, C., Settanni, M., Lin, S., & Fabris, M. A. (2021). Student–teacher relationship quality and prosocial behaviour: The mediating role of academic achievement and a positive attitude towards school. *British Journal of Educational Psychology*, 91 (2), 547-562. Doi: 10.1111/bjep.12378
- López-Martín, E., Gutiérrez-de-Rozas, B., González-Benito, A. M., & Expósito-Casas, E. (2023). Why do teachers matter? A meta-analytic review of how teacher characteristics and competencies affect students' academic achievement. *International Journal of Educational Research*, 120, 102199. Doi: 10.1016/j.ijer.2023.102199
- Makransky, G., & Petersen, G. B. (2021). The cognitive affective model of immersive learning (CAMIL): A theoretical research-based model of learning in immersive virtual reality. *Educational Psychology Review*, 33 (3), 937-958. Doi: 10.1007/s10648-020-09586-2
- Marzano, R. J., Pickering, D., & Pollock, J. E. (2004). *Classroom instruction that works: Research-based strategies for increasing student achievement*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Maslow, A. H. (1943). Theory of motivation. *Psychological Review*, 50 (4), 370-396. Doi: 10.1037/h0054346
- McNally, S., & Slutsky, R. (2018). Teacher–child relationships make all the difference: Constructing quality interactions in early childhood settings. *Early Child Development & Care*, 188 (5), 508–523. Doi: 10.1080/03004430.2017.1417854
- Mertens, D. M. (2023). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative and mixed methods*. London: Sage.
- Milanowski, A. (2004). The relationship between teacher performance evaluation scores and student achievement: Evidence from Cincinnati. *Peabody Journal of Education*, 79 (4), 33–53. Doi: 10.1207/s15327930pje7904_3
- Moore, T. C., Daniels, S., Taylor, K. L., Oliver, R. M., Chow, J., & Wehby, J. H. (2024). Supporting teachers' effective classroom and behavior management: what do teachers tell us?. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 68 (1), 60-69. Doi: 10.1080/1045988X.2022.2158160
- Perera, H. N., & John, J. E. (2020). Teachers' self-efficacy beliefs for teaching math: Relations with teacher and student outcomes. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101842. Doi: 10.1016/j.cedpsych.2020.101842
- Piaget, J. (1970). *The science of education and the physiology of the child*. New York: Orion Press.
- Plass, J. L., & Pawar, S. (2020). Adaptivity and personalization in games for learning. In J. L. Plass, R. E. Mayer, & B. D. Homer, (Eds.), *Handbook of game-based learning*, (pp. 263–282). Cambridge, MA: MIT Press.
- Poquet, O., & De Laat, M. (2021). Developing capabilities: Lifelong learning in the age of AI. *British Journal of Educational Technology*, 52 (4), 1695-1708. Doi: 10.1111/bjet.13123
- Rimm-Kaufman, S. E., & Hamre, B. K. (2010). The role of psychological and developmental science in efforts to improve teacher quality. *Teachers College Record*, 112 (12), 2988-3023. Doi: 10.1177/016146811011201204
- Robertson, A. D., & Atkins Elliott, L. J. (2020). Truth, success, and faith: Novice teachers' perceptions of what's at risk in responsive teaching in science. *Science Education*, 104 (4), 736-761. Doi: 10.1002/sc.21568
- Roorda, D. L., Koomen, H. M., Spilt, J. L., & Oort, F. J. (2011). The influence of affective teacher–student relationships on students' school engagement and achievement: A meta-analytic approach. *Review of Educational Research*, 81 (4), 493-529. Doi: 10.3102/0034654311421793
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25 (1), 54-67. Doi: 10.1006/ceps.1999.1020
- Sagor, R. (2000). *Guiding school improvement with action research*. Alexandria, VA: ASCD.
- Sakız, H. (2017). Impact of an inclusive programme on achievement, attendance and perceptions towards the school climate and social-emotional adaptation among students with disabilities. *Educational Psychology*, 37 (5), 611-631. Doi: 10.1080/01443410.2016.1225001
- Sakız, H. (2024). *Eğitimde bir kalite modeli olarak kapsayıcı eğitim* (Üçüncü bas.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Sakız, H., Çuhadar, P., & Çirkin, Z. (2022). Quality of education from a social justice and capabilities perspective: The case of Turkey. *International Journal of Educational Reform*, 10567879221121638. Doi: 10.1177/10567879221121638
- Sakız, H., Ergün, N., & Gökü, İ. (2023). Developing and validating the Attitudes towards Inclusive Education Scale (AIES) around contemporary paradigms of inclusion. *The Asia-Pacific Education Researcher*. Doi: 10.1007/s40299-023-00772-8
- Sharan, B. M., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Wiley
- Slavin, R. (1995). A model of effective instruction. *The Educational Forum*, 59 (2), 166–176. Doi: 10.1080/00131729509336383
- Smets, W., & Struyven, K. (2020). A teachers' professional development programme to implement differentiated instruction in secondary education: How far do teachers reach?. *Cogent Education*, 7 (1), 1742273. Doi: 10.1080/2331186X.2020.1742273
- Szymkowiak, A., Melović, B., Dabić, M., Jeganathan, K., & Kundi, G. S. (2021). Information technology and Gen Z: The role of teachers, the internet, and technology in the education of young people. *Technology in Society*, 65, 101565. Doi: 10.1016/j.techsoc.2021.101565
- OECD (2021). *OECD skills outlook 2021: Learning for life*. Paris: OECD Publishing, Doi: 10.1787/0ae-365b4-en.
- Özdağ, F. (2022). Teachers' immediacy behaviors and academic achievement: A relational analysis. *SAGE Open*, 12 (2), 21582440221091722. Doi: 10.1177/21582440221091722
- Özsoy, S., & Bilgi, S. (2016). Multicultural education perspective in Turkey: Possibilities and dilemmas. In J. L. Bianco & A. Bal (Eds.), *Learning from difference: Comparative accounts of multicultural education* (pp. 147-169). New York, NY: Springer International Publishing.
- Tamim, R. M., Bernard, R. M., Borokhovski, E., Abrami, P. C., & Schmid, R. F. (2011). What forty years of research says about the impact of technology on learning: A second-order meta-analysis and validation study. *Review of Educational Research*, 81 (1), 4-28. Doi: 10.3102/0034654310393361
- Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805. Doi: 10.1016/S0742-051X(01)00036-1
- Turiel, E. (2002). *The culture of morality: Social development, context, and conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Waddington, J. (2023). Self-efficacy. *ELT Journal*, 77 (2), 237–240. Doi: 10.1093/elt/ccac046.
- Walker, J., & Butterwick, S. (2021). Education to change the world: Learning within/through social movements. In T. S. Rocco, M. C. Smith, R. C. Mizzi, L. R. Merriweather, & J. D. Hawley (Eds.), *The handbook of adult and continuing education* (pp. 322–329). New York: Routledge.
- Weare, K. (2013). *Promoting mental, emotional and social health: A whole school approach*. London: Routledge.
- Wiggan, G., Smith, D., & Watson-Vandiver, M. J. (2021). The national teacher shortage, urban education and the cognitive sociology of labor. *The Urban Review*, 53, 43-75. Doi: 10.1007/s11256-020-00565-z
- Woolfolk, A. (2019). *Educational psychology* (Fourteenth edit.). New York: Pearson.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25 (1), 82-91. Doi: 10.1006/ceps.1999.1016
- Zimmerman, B. J., & Moylan, A. R. (2009). Self-regulation: Where metacognition and motivation intersect. In D. J. Hacker, J. Dunlosky, & A. C. Graesser (Eds.), *Handbook of metacognition in education* (pp. 299-315). New York: Routledge.

BİLİŞSEL GELİŞİM VE DİL GELİŞİMİ

Nizamettin KOÇ¹

Örnek olay

Pınar bir sınıf öğretmeni olarak üçüncü sınıflara verdiği fen bilgisi dersinden çok memnundu. Öğrencileri ildeki ve ulusal sınavlardan çok iyi sonuçlar almışlardı ve tüm konularda, özellikle de Pınar'ın en sevdiği fen bilimleri dalında başarılı olmuşlardı. Bu yüzden öğrencilerine gerçekten keyif alacakları ve bildiklerini sınyacakları bir problem vermeye karar verir. Sınıfa: “Hepinizin fen bilimlerinde yaptığı iyi çalışmaları görmek beni çok heyecanlandırıyor, bugün size gruplarınızda çözeniz gereken bir problem vereceğim, bu problem zihninizi genişletecektir ve çözebileceğinizi biliyorum. Masalarınızın her birinde bir sarkaç, birkaç ağırlık ve bir kronometre var. Sarkaçtaki ağırlıkları, ipin uzunluğunu, sallanmaya başlaması için ağırlığa verdiğiniz itmeyi veya istediğiniz herhangi bir şeyi değiştirebilirsiniz. Size sorum şu: Sarkacın bir dakikada kaç kez ileri geri hareket edeceğini belirleyen nedir?” Öğrenciler heyecanla çalışmaya başlarlar. Daha fazla ağırlık ve daha az ağırlık, daha fazla itme ve daha az itme, daha uzun dizeler ve daha kısa dizeler denerler. Her grup, bir dakika içinde kaç vuruş olduğunu yazan bir süre hakemi atar. Öğrenciler birbirleriyle tartışılar: “Ağırlık!” “Bu itme!” “Bu ip!” Gruplar yoğun ama gelişigüzel çalışır. Hiçbiri doğru cevabı bulamaz (ki cevap aslında sadece ipin uzunluğunun önemli olduğudur). Pınar şaşkına döner, öğrenciler bilim hakkında çok şey bilmelerine, çok çalışmalarına ve birlikte de iyi çalışmalarına rağmen problemi çözemeler.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, nizamettinkoc@hakkari.edu.tr, ORCID iD:0000-0003-1780-0074

6. İlköğretimdeki ders ve hikâye kitaplarını Piaget'in somut işlemler dönemine uygunluğu açısından tartışınız.
7. Ergen benmerkezciliğini kendi hayatınızda ne düzeyde yaşadığınızı ve bunun sizi nasıl etkilediğini tartışınız.
8. Vygotsky'nin görüşlerinin size mantıklı gelen ve eleştirdiğiniz yönleri hangileridir?
9. Vygotsky'nin öğretime ilişkin tavsiyelerinden hangilerinin günümüz eğitim sistemi içerisinde uygulandığını görüyorsunuz?
10. İçinde yaşadığınız ve geldiğiniz kültürün sizin hangi şemaları geliştirmenize yol açtığını tartışınız.
11. İşitme engelli bireylerin dil becerileri kazanmalarını, dil öğrenme yaklaşımları ve dil ediniminin nasıl oluştuğu açısından tartışınız.

KAYNAKLAR

- Anderson, J. R. (2020). *Cognitive psychology and its implications*. New York: Macmillan Higher Education.
- Baddeley, A. D. (2003). Working memory: Looking back and looking forward. *Nature Reviews Neuroscience*, 4 (10), 829-839. Doi: 10.1038/nrn1201
- Berger, K. (2012). *The developing person through childhood and adolescence* (Eighth edit.). New York, NY: Worth.
- Bjorklund, D. F., & Blasi, C. H. (2012). *Child and adolescent development*. Belmont, CA: Cengage Learning.
- Chomsky, N. (1998). *Minimalist inquiries: The framework*. MIT Occasional Papers in Linguistics, 15, Department of Linguistics and Philosophy, MIT.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı* (İkinci bas.). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Flavell, J. H., Miller, P. H., & Miller, S. A. (2002). *Cognitive development* (Fourth edit.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Gleason, J. B., & Ratner, N. B. (2009). *The development of language*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Kagan, J., Herschkowitz, N., & Herschkowitz, E. C. (2005). *Young mind in a growing brain*. Mahwah, NJ: Psychology Press.
- Kandır, A. (2005). *Bilişsel gelişimde dilin kazanılması*. İçinde E. Ömeroğlu, & A. Kandır (Ed.), *Bilişsel gelişim* (ss. 132-149). İstanbul: Morpa Kültür.
- Kolb, B., & Gibb, R. (2011). Brain plasticity and behaviour in the developing brain. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 20 (4), 265-276.
- Leonard, L. B. (2017). *Children with specific language impairment* (Second edit.). Hong Kong: MIT press.
- Lindberg, E. N. (2012). Scaffoldings and child's outcomes in daily social interactions between parents and children. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2, 39-69.
- Long, M., Wood, C., Littleton, K., Passenger, T., & Sheehy, K. (2010). *The psychology of education*. New York, NY: Routledge.
- Mahn, H., & John-Steiner, V. (2013). Vygotsky and sociocultural approaches to teaching and learning. In W. Reynolds, G. Miller, & I. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology* (Vol. 7, Second edit.) (pp. 117-146.). Hoboken, NJ: Wiley.
- Moerk, E. (2000). *The guided acquisition of first-language skills*. Norwood, NJ: Ablex.

- Oakes, L. M., Cashon, C., Casasola, M., & Rakison, D. (2011). *Infant perception and cognition: recent advances, emerging theories, and future directions*. New York, NY: Oxford University Press.
- Owens, R. E. (2012). *Language development: An introduction* (Eighth edit.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Özbay, Y. (2004). *Psikolojiye giriş* (Beşinci bas.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özbay Y. (2009). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Reilly, S., Wake, M., Ukoumunne, O. C., Bavin, E., Prior, M., Cini, E., ... & Bretherton, L. (2010). Predicting language outcomes at 4 years of age: findings from Early Language in Victoria Study. *Pediatrics*, 126 (6), e1530-e1537.
- Santrock, J. W. (2011). *Life-span development*. New York, NY: McGraw-Hill Higher Education.
- Savaş, B. (2006). *Okuma eğitimi ve çocuklarda dil gelişimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Schneider, B. (2002). Social capital: A ubiquitous emerging conception. In D. L. Levinson, P. W. Cookson, Jr., & A. R. Sadovnik (Eds.), *Education and sociology: An encyclopedia* (pp. 545–550). New York, NY: Routledge.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (Onaltıncı bas.). Ankara: Pegem Akademi.
- Siegler, R. S. (2005). Children's learning. *American Psychologist*, 60 (8), 769-778.
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice*. Boston: Pearson Higher Education.
- Trawick-Smith, J. (2013). *Early childhood development: A multicultural perspective*. Boston: Pearson Higher Education.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wadsworth, B. (2004). *Piaget's theory of cognitive and affective development (Fifth edit.)*. Boston, MA: Pearson.
- Woolfolk, A., & Hoy, A. W. (2018). *Educational psychology*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Woolfolk, A., & Perry, N. (2015). *Child and adolescent development*. Boston, MA: Pearson.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

BİREYLERDE FİZİKSEL, PSİKOSEKSÜEL, SOSYAL, DUYGUSAL VE AHLAKİ GELİŞİM

Lutfi ÖZTÜRK¹

Örnek olay

Ali, 9 yaşında, ilkokul 3. sınıf öğrencisidir. Sınıfa girdiği andan itibaren öğretmenin dikkatini çekmeye çalışır. Sabah sınıfa girer girmez “Öğretmenim, bakın ben geldim!” diye seslenir ve öğretmeninden onay bekler. Ders başladığında Ali, sürekli parmak kaldırır. Sorulan her soruya, doğru olsun olmasın, cevap vermeye çalışır. Öğretmeni başka bir öğrenciyle ilgilendiğinde, Ali hemen araya girer: “Öğretmenim, bana da bir şey sorun!”, “Öğretmenim, ben de bir şey söyleyebilir miyim?” Bireysel çalışma zamanlarında Ali oldukça huzursuz görünür. Kağıdına bir şeyler karalamaya başlar, ancak hemen vazgeçer. Sık sık öğretmenine seslenir: “Öğretmenim, nasıl yapacağımı unuttum.”, “Öğretmenim, bu doğru mu?”, “Öğretmenim, bana yardım eder misiniz?” Öğretmeni yanına gelmediğinde, sırasından kalkıp yanına gider ve sürekli sorular sorar. Grup çalışmalarında Ali, arkadaşlarıyla iş birliği yapmakta zorlanır. Sürekli öğretmenine döner ve onun onayını almak ister. Arkadaşları kendi aralarında konuşurken, Ali öğretmenin dikkatini çekmek için yüksek sesle konuşur veya gereksiz sorular sorar. Sınav zamanlarında Ali aşırı kaygılı görünür. Sürekli öğretmenine bakar ve ondan onay almak ister. Soruları cevaplayamadığında, ağlama davranışı başlar ve yardım isteği çok bellidir. Bir gün, öğretmeni Ali’ye bireysel bir ödev verir ve 15 dakika süre tanır. Ali, ödevi odaklanmak yerine sürekli etrafına bakar, sırasında kıpırdanır. Birkaç dakika sonra, aniden yüksek sesle öksürmeye başlar. Öğretmeni ona doğru yöneldiğinde, Ali hemen “Öğretmenim, ben hasta oldum galiba, ödevi yapamayacağım,” der.

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, University of South Florida, lutozturk@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-3149-742X

1. Eğitimciler ve ebeveynler, çocukların fiziksel ve motor gelişimini gelişimsel olarak uygun şekillerde hem destekleyen hem de zorlayan bir ortamı nasıl oluşturabilirler?
2. Okullar ve ebeveynler, erken çocukluktan ergenliğe kadar sağlıklı sosyal gelişimi ve akran ilişkilerini teşvik eden ortamları nasıl oluşturabilirler?
3. Eğitimciler ve ebeveynler, çocukların büyümelerinin farklı aşamalarında duygusal düzenleme ve dayanıklılık geliştirmelerini desteklemek için hangi stratejileri kullanabilirler?
4. Okullar ve ebeveynler, erken çocukluktan ergenliğe kadar çocuklarda ahlaki değerlerin ve etik davranışların gelişimini etkili bir şekilde nasıl besleyebilir ve yönlendirebilirler?

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1961). Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63 (3), 575-582.
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond*. New York: Guilford Press.
- Berk, L. E. (2018). *Child development* (Ninth edit.). Boston: Pearson.
- Bornstein, M. H., & Bradley, R. H. (2014). *Socioeconomic status, parenting, and child development*. New York: Routledge.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). *Socioeconomic status and child development*. *Annual Review of Psychology*, 53 (1), 371-399.
- Brown, B. B. (2004). Adolescents' relationships with peers. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (Second edit.) (pp. 363-394). Wiley.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Volume I: Attachment*. London: The Hogarth Press.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, Volume II: Separation*: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss, Volume III: Loss: Sadness and depression*. London: Hogarth Press.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53 (1), 371-399.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bukowski, W. M., Newcomb, A. F., & Hartup, W. W. (Eds.). (1996). *The company they keep: Friendship in childhood and adolescence*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Burke, R. V., Andersen, M. N., Bowen, S. L., Howard, M. R., & Allen, K. D. (2010). Evaluation of two instruction methods to teach preschool children safe street-crossing skills. *Accident Analysis & Prevention*, 42 (2), 498-506.
- Case-Smith, J., & O'Brien, J. C. (2014). *Occupational therapy for children and adolescents* (Seventh edit.). Amsterdam: Elsevier.
- Clark, J. E. (2010). Motor development in children. *Journal of Human Movement Science*, 29 (5), 343-350.

- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence, 13* (1), 1-24.
- Denham, S. A. (1998). *Emotional development in young children*. New York: Guilford Press.
- Dietz, W. H. (1998). Health consequences of obesity in youth: Childhood predictors of adult disease. *Pediatrics, 101* (3 Pt 2), 518-525.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development, 82* (1), 405-432.
- Eisenberg, N., & Fabes, R. A. (1998). Prosocial development. In W. Damon (Ed.), *Handbook of child psychology* (Fifth edit., Vol. 3) (pp. 701-778). Hoboken, NJ: Wiley.
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: W W Norton & Co.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W W Norton & Co.
- Fleming, T., Bavin, L., Lucassen, M., Stasiak, K., Hopkins, S., & Merry, S. (2014). Beyond the trial: Systematic review of real-world uptake and engagement with digital self-help interventions for depression, low mood, or anxiety. *Journal of Medical Internet Research, 16* (6), e199.
- Furman, W., & Shaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications* (pp. 3-22). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Gallahue, D. L., & Donnelly, F. C. (2003). *Developmental physical education for all children* (Fourth edit.). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Geddes, H. (2006). *Attachment in the classroom: The links between children's early experience, emotional well-being and performance in school*. London: Worth Pub.
- Grantham-McGregor, S., Cheung, Y. B., Cueto, S., Glewwe, P., Richter, L., & Strupp, B. (2007). Developmental potential in the first 5 years for children in developing countries. *The Lancet, 369* (9555), 60-70.
- Greenberg, L. S. (2002). *Emotion-focused therapy: Coaching clients to work through their feelings*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Gresham, F. M., Van, M., & Cook, C. R. (2006). Social skills training for children and youth with emotional and behavioral disorders: Validity considerations and future directions. *Behavioral Disorders, 32* (1), 39-53.
- Gluckman, P. D., Hanson, M. A., & Pinal, C. (2005). The developmental origins of adult disease. *Maternal and Child Nutrition, 1* (3), 130-141.
- Hamlin, J. K., Wynn, K., & Bloom, P. (2007). Social evaluation by preverbal infants. *Nature, 450* (7169), 557-559.
- Harter, S. (1999). *The construction of the self: A developmental perspective*. New York: Guilford Press.
- Haywood, K. M., & Getchell, N. (2014). *Motor development: A life span approach* (Seventh ed.). New York: McGraw-Hill.
- Helwig, C. C. (2006). The development of personal autonomy throughout cultures. *Cognitive Development, 21* (4), 505-536.
- Kohlberg, L. (1963). The development of children's orientations toward a moral order. *Human Development, 6* (1-2), 11-33.
- Kohlberg, L. (1969). Stage and sequence: The cognitive-developmental approach to socialization. In D. A. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory and research* (pp. 347-480). Chicago: Rand McNally.
- Kohlberg, L. (1981). *Essays on moral development: Vol. 1. The philosophy of moral development*. New York: Harper & Row.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin, 140* (4), 1073-1137.
- Lapsley, D. K., & Narvaez, D. (Eds.). (2006). *Character education*. Notre Dame, IN: Notre Dame University Press.
- Larson, R., & Richards, M. H. (1994). *Divergent realities: The emotional lives of mothers, fathers, and adolescents*. New York: Basic Books.

- Lord, C., Risi, S., DiLavore, P. S., Shulman, C., Thurm, A., & Pickles, A. (2006). Autism from 2 to 9 years of age. *Archives of General Psychiatry*, 63 (6), 694-701.
- Miller, P. H. (2011). Piaget's theory. In U. Goswami (Ed.), *The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development* (Second edit.). Oxford, England: Wiley-Blackwell.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Moore, K. L., Persaud, T. V. N., & Torchia, M. G. (2019). *Before we are born: Essentials of embryology and birth defects* (Tenth edit.). Amsterdam: Elsevier.
- Nucci, L. (2001). *Education in the moral domain*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford: Blackwell.
- Ozturk, L. (2019). *Exploring the relevance of an Attachment Theory perspective for effective behaviour management in primary school classrooms: Perceptions and practices of primary school teachers in Turkey and educators in England*. Unpublished doctoral dissertation. University of York.
- Ozturk, L. (2024). Exploring the relevance of an attachment theory perspective to the behaviour management of challenging students: perceptions of education professionals advocate an attachment theory perspective. *Pastoral Care in Education*. Doi: 10.1080/02643944.2024.2371793
- Pate, R. R., Pfeiffer, K. A., & Trost, S. G. (2004). Physical activity among children attending preschools. *Pediatrics*, 118 (6), 2108-2113.
- Piaget, J. (1932). *The moral judgment of the child*. New York: Free Press.
- Piek, P. V., Dawson, L., Smith, L. M., & Gasson, N. (2006). Development of motor abilities and coordination in children and adolescents: A longitudinal study. *Human Movement Science*, 25 (3), 456-471.
- Rhodes, J. E. (2002). *Stand by me: The risks and rewards of mentoring today's youth*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rose-Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development*, 6 (1), 111-135.
- Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., & Bax, M. (2007). A report: The definition and classification of cerebral palsy. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 49 (s109), 8-14.
- Rothbart, M. K., & Bates, J. E. (2006). Temperament. In W. Damon & R. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology* (Sixth edit, Vol. 3) (pp. 99-166). Hoboken, NJ: Wiley.
- Rubin, K. H., Bukowski, W. M., & Parker, J. G. (2006). Peer interactions, relationships, and groups. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (Sixth edit., Vol. 3) (pp. 571-645). Hoboken, NJ: Wiley.
- Saarni, C. (1999). *The development of emotional competence*. New York: Guilford Press.
- Sanders, M. R. (1999). The Triple P-Positive Parenting Program: Towards an empirically validated multilevel parenting and family support strategy for the prevention of behavior and emotional problems in children. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2 (2), 71-90.
- Selman, R. L. (1980). *The growth of interpersonal understanding: Developmental and clinical analyses*. New York: Academic Press.
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice*. Boston: Pearson.
- Subrahmanyam, K., & Smahel, D. (2011). *Digital youth: The role of media in development*. Berlin: Springer Science & Business Media.
- Super, C. M., & Harkness, S. (1986). The developmental niche: A conceptualization at the interface of child and culture. *International Journal of Behavioral Development*, 9 (4), 545-569.
- Svetlova, M., Nichols, S. R., & Brownell, C. A. (2010). Toddlers' prosocial behavior: From instrumental to empathic to altruistic helping. *Child Development*, 81 (6), 1814-1827.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59 (2-3), 25-52.
- Tronick, E. Z. (1989). Emotions and emotional communication in infants. *American Psychologist*, 44 (2), 112-119.
- Trost, S. G., Sirard, J. R., Dowda, M., Pfeiffer, K. A., & Pate, R. R. (2002). Physical activity and motor skill performance in preschool children: A population-based study. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 23 (1), 42-47.

- Turiel, E. (2002). *The culture of morality: Social development, context, and conflict*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Youniss, J., & Yates, M. (1997). *Community service and social responsibility in youth*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wentzel, K. R. (1991). Social competence at school: Relation between social responsibility and academic achievement. *Review of Educational Research*, 61 (1), 1-24.
- Wentzel, K. R., & Asher, S. R. (1995). The academic lives of neglected, rejected, popular, and controversial children. *Child Development*, 66 (3), 754-763.

ÖĞRENMEDE DAVRANIŞÇI KURAMLAR

Suna ÖZCAN¹

Örnek olay

Ortaokul beşinci sınıf öğrencisi olan Deniz, son zamanlarda sınıfta dikkat dağınıklığı yaşamaktadır. Öğretmeni, Deniz'in derslerde sık sık yerinde duramadığını ve dikkatini veremediğini fark etmiştir. Deniz'in sınav sonuçları da beklenenden düşüktür. Ailesiyle yapılan görüşmelerde, Deniz'in evde ders çalışırken sürekli yer değiştirdiği ve ödevlerini tamamlamakta güçlük çektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Deniz'in öğretmeni, sınıf içinde sosyal etkileşimlerde de zorluk yaşadığını ve grup çalışmalarına isteksizce katıldığını belirtmiştir.

Bu durumda ne düşünürdünüz?

1. Deniz'in dikkat dağınıklığının ve akademik performansının altında yatan davranışsal faktörler neler olabilir?
2. Davranışçı yaklaşımların sınıf içindeki dikkat dağınıklığı gibi davranışsal sorunları açıklamak için hangi teoriler ve prensipler kullanılabilir?
3. Deniz'in derslere olan ilgisini artırmak ve dikkatini sınıf içinde odaklanmaya yönlendirmek için öğretmen hangi davranışsal teknikleri uygulayabilir?

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, sozcan@29mayis.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9461-5732

7. Bireysel farklılıklara yönelik davranışçı stratejiler nelerdir? Her öğrencinin öğrenme stiline ve ihtiyaçlarına uygun davranışsal müdahaleler geliştirmek için hangi yöntemleri kullanabilirsiniz?
8. Etik ve sorumlu davranışsal müdahaleler nasıl uygulanır? Davranışsal teknikleri uygularken etik ilkeleri nasıl koruyabilir ve öğrencilerin haklarına saygı gösteren bir yaklaşımı nasıl benimseyebilirsiniz?
9. Davranışçı yaklaşımların sosyal etkileşimler üzerindeki etkisi nedir? Öğrenciler arasındaki sosyal etkileşimleri güçlendirmek için davranışçı teknikleri nasıl kullanabilirsiniz ve grup dinamiklerini nasıl geliştirebilirsiniz?
10. Davranışçı yaklaşımların sınıf içi uygulamalarda uzun vadeli etkileri nelerdir? Davranışçı tekniklerin uzun vadeli etkilerini değerlendirerek kalıcı davranış değişiklikleri sağlamak için hangi stratejileri kullanabilirsiniz?

KAYNAKLAR

- Ally, M. (2008). *Foundations of educational theory for online learning*. Edmonton, AB: Athabasca University Press.
- Bailey, J. S., & Burch, M. R. (2016). *Ethics for behavior analysts* (Third edit.). New York, NY: Routledge.
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond*. Guilford Press, New York.
- Casey, B. J., Tottenham, N., Liston, C., & Durston, S. (2005). Imaging the developing brain: What have we learned about cognitive development? *Trends in Cognitive Sciences*, 9 (3), 104-110.
- Cooper, J. O., Heron, T. E., & Heward, W. L. (2020). *Applied behavior analysis* (Third edit.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual Review of Psychology*, 64, 135-168.
- Engelmann, S., & Carnine, D. (2016). *Theory of instruction: Principles and applications* (Revised edit.). Eugene, OR: ADI Press.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive–developmental inquiry. *American Psychologist*, 34 (10), 906-911.
- Greenwood, C. R., Carta, J. J., & Hall, R. V. (Eds.). (2019). *Peer-mediated instruction and intervention*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing.
- Kebritchi, M., Hirumi, A., & Bai, H. (2010). The effects of modern mathematics computer games on mathematics achievement and class motivation. *Computers & Education*, 55 (2), 427-443.
- Kolb, B., & Whishaw, I. Q. (2015). *An introduction to brain and behavior*. New York: Worth Publishers.
- Lefrançois, G. R. (2019). *Theories of human learning: What the professor said* (Eighth edit.). Cambridge: Cambridge University Press.
- McEwen, B. S. (2000). The neurobiology of stress: From serendipity to clinical relevance. *Brain Research*, 886 (1-2), 172-189.
- Merchant, Z., Goetz, E. T., Cifuentes, L., Keeney-Kennicutt, W., & Davis, T. J. (2014). Effectiveness of virtual reality-based instruction on students' learning outcomes in K-12 and higher education: A meta-analysis. *Computers & Education*, 70, 29-40.
- Miller, G. A. (1956). The magical number seven, plus or minus two: Some limits on our capacity for processing information. *Psychological Review*, 63 (2), 81-97.
- Miltenberger, R. G. (2016). *Behavior modification: Principles and procedures* (Sixth edit.). Belmont, CA: Cengage Learning.
- Ormrod, J. E. (2016). *Human learning* (Seventh edit.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.

- Pavlov, I. P. (1927). *Conditioned reflexes: An investigation of the physiological activity of the cerebral cortex*. London: Oxford University Press.
- Pierce, W. D., & Cheney, C. D. (2017). *Behavior analysis and learning* (Sixth edit.). New York, NY: Routledge.
- Schultz, W. (2002). Getting formal with dopamine and reward. *Neuron*, 36 (2), 241-263.
- Schunk, D. H. (2020). *Learning theories: An educational perspective* (Eighth edit.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Skinner, B. F. (1938). *The behavior of organisms: An experimental analysis*. New York, NY: Appleton-Century.
- Staddon, J. (2016). *The new behaviorism: Mind, mechanism, and society* (Third edit.). New York, NY: Psychology Press.
- Tomlinson, C. A. (2017). *How to differentiate instruction in academically diverse classrooms* (3rd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- VanLehn, K. (2011). The relative effectiveness of human tutoring, intelligent tutoring systems, and other tutoring systems. *Educational Psychologist*, 46 (4), 197-221.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

ÖĞRENMEDE BİLİŞSEL KURAMLAR VE BİLGİ İŞLEME YAKLAŞIMI

Seraf YILMAZ ÖZELÇİ¹

Örnek olay

Aynı sınıfta iki öğrenci ders dinliyor. Her ikisi de öğretmenin anlattıklarından notlar alıyor. Ali'nin notları şekiller, kısaltmalar ve kendi cümleleriyle oluşturulmuş açıklamalardan oluşurken, Ahmet'in notları öğretmenin sözlerinin kısa özeti şeklinde. Ahmet öğretmenin sözlerini kaçırmamak için hızlı hızlı yazıyor. Ali zaman zaman duruyor, sanki öğretmenin söylediklerini kafasının içinde bir oraya bir buraya aktarıyor gibi görünüyor. Ama arka sıralardan gelen gürültü sık sık dikkatini dağıtıyor. En son ne söylemişti öğretmen? Ali duyamamıştı. Ahmet'e sordu. Ahmet, öğretmenin ağzından çıkan her şeyi yazdığından bu son cümleyi de yazmıştı. Dersin sonu yaklaşmıştı. Öğretmen konuyu kısaca tekrar özetledi. Sınavda nerelerin sorulabileceğini hatırlattı. Şimdi sorular sorup anlatılanları kimin ne kadar öğrendiğini görmeye geldi. Ancak bu iki dikkatli öğrenciden öğretmenin sorduğu soruları biri doğru olarak yanıtlarken, diğeri ise yanıtlayamadı.

Bu durumda ne düşündünüz?

1. Soruları doğru yanıtlayan kimdi? Niçin doğru yanıtlayanın “o” olduğunu düşündünüz?
2. Bu iki öğrenciye öğretmen tarafından sunulan uyarıcılar aynı olmasına rağmen, niçin biri diğerinden daha iyi öğrenmiştir?

¹ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, syozelci@erbakan.edu.tr, ORCID iD:0000-0003-0518-581X

- » Öğretim, öğrenciyi öğrendikleri şeyleri detaylandırmaya teşvik etmelidir.
- » Bilginin uzun süreli bellekte depolanmasını kolaylaştırmak adına görsellerden, anlamsal çağrışım oluşturacak farklı örneklerden yararlanılmalıdır.
- » Öğrencilere yeni bilgileri işleyebilmeleri için zaman verilmelidir.
- » Ders sonunda özetleme yapılarak öğrenmenin kalıcılığı sağlanmalıdır.
- » Aralıklı tekrarlarla öğrenilenlerin kalıcılığı artırılmalıdır.
- » Ezber öğrenmelerde bilgiyi kodlamada öğrencilere yardım edilmeli, görsel canlandırma, sözlü tekrar, geri bildirim ve kendini izleme gibi yöntemler desteklenmelidir.

Bölüm Sonu Tartışma Soruları

1. Bilişsel öğrenmenin öğrenmeye bakış açısını diğer öğrenme kuramlarından ayıran temel noktaları örnekle açıklayınız.
2. Bilişsel öğrenme kuramına ilişkin açıklamalar ışığında bir öğrenci öğrenme miktarını/kapasitesini arttırabilir mi?
3. Bilgiyi işleme, bellek türleri ile bilgisayar arasındaki ilişkiden yola çıkarak günümüzdeki yapay zekâ uygulamaları için neler söyleyebilirsiniz?
4. Öğrenirken stratejilerden yararlanmak önemli midir?
5. Bilgiyi işleme modelini temel alan taslak bir ders planı hazırlayınız.

KAYNAKLAR

- Akkoyunlu, B., & Yılmaz, M. (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (28), 9-18.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arı, R. (2005). *Gelişim ve öğrenme* (İkinci bas.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ashcraft, M. H. (1989). *Human memory and cognition*. New York: Scott, Foresman & Co.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., & Hilgard, E. R. (1995). *Psikolojiye giriş* (Cilt II). (K. Atakay, M. Atakay, & A. Yavuz, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Atkinson, R. C., & Shiffrin, R. M. (1968). Human memory: A proposed system and its component processes. In K. Spence & J. Spence (Eds.), *The psychology of learning and motivation* (Vol. 2, pp. 89-195). New York, NY: Academic Press.
- Baddeley, A. D. (2001). Is working memory still working? *American Psychologist*, 56 (11), 51-64. Doi: 10.1037/0003-066x.56.11.851.
- Baddeley A. (2003). Working memory: looking back and looking forward. *Nature Reviews Neuroscience*, 4 (10), 829-839. Doi: 10.1038/nrn1201
- Baddeley, A. D., Eysenck, M., & Anderson, M. C. (2009). *Memory*. New York: Psychology Press.
- Bailey, C. H., Bartsch D., & Kandel, E. R. (1996). Toward a molecular definition of long-term memory storage, *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*, 93 (24), 13445-13452. Doi:10.1073/pnas.93.24.13445

- Bakkaloğlu, S., & Toptaş, V. (2022). Eğitim alanında üstbilgi üzerine yapılan tezlerin içerik analizi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (1), 155-177. Doi: 10.26468/trakyasobed.911333
- Baymur, F. (2015). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bıyıklı, C., & Doğan, N. (2015). Öğrenme stratejilerini tekrar amacıyla kullanmanın akademik başarıya etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40 (181). Doi: 10.15390/EB.2015.2728
- Blakey, E., & Spence, S. (1990). *Developing metacognition*. Clearinghouse on information resources (ERIC Document Reproduction Service No. ED 327 218).
- Blaser, E., & Kaldy, Z. (2010). Infants get five stars on iconic memory tests: a partial-report test of 6-month-old infants' iconic memory capacity. *Psychological Science*, 21 (11), 1643-1645. Doi: 10.1177/0956797610385358.
- Brown, A. L. (1987). Metacognition, executive control, self-regulation, and other more mysterious mechanisms. In F. E. Weinert & R. H. Kluwe (Eds.), *Metacognition, motivation, and understanding* (pp. 65-116). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cowan, N. (2001). The magical number 4 in short-term memory: A reconsideration of mental storage capacity. *Behavioural Brain Sciences*, 24 (1), 87-114. Doi: 10.1017/s0140525x01003922.
- Cowan N. (2008). What are the differences between long-term, short-term, and working memory? *Prog Brain Research*, 169, 323-338. Doi:10.1016/S0079-6123(07)00020-9.
- Craik, F. I., & Watkins, M. J. (1973). The role of rehearsal in short-term memory. *Journal of Verbal Learning & Verbal Behavior*, 12 (6), 599-607. Doi: 10.1016/S0022-5371(73)80039-8
- Cüceloğlu, D. (2009). *İnsan ve davranış: Psikolojinin temel kavramları* (On sekizinci bas.). Ankara: Remzi Kitabevi.
- Çalışkan, M. (2010). *Öğrenme stratejileri öğretiminin yürütücü biliş bilgisine, yürütücü biliş becerilerini kullanmaya ve başarıya etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi.
- Çevik, A. (2019). *Fen Bilimleri dersinde kullanılan bellek destekleyici stratejilerin akademik başarı ve kalıcılığa etkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi.
- Dehn, M. J. (2010). *Long-term memory problems in children and adolescents: Assessment, intervention, and effective instruction*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Demir, M. F. (2021). Lise son sınıf öğrencilerinin üstbilgi becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 2 (1), 68-83.
- Demirsöz, E. S. (2014). Bilişüstü farkındalık ve geliştirilmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 112-123. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200398>
- Draaisma, D. (2007). *Bellek metaforları zihinde ilgili fikirlerin tarihi* (Birinci bas.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Driscoll, M. P. (2012). *Öğretim süreçleri ve öğrenme psikolojisi* (Çev: Tutkun, Ö. F., Okay, S., Şahin, E.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eggen, P., & Kauchak D. (2010). *Educational psychology* (Eighth edit.). Columbus, OH: Merrill.
- Engin, A. O., Calapoğlu, M., & Gürbüzöğlü, S. (2008). Uzun süreli bellek ve öğrenme, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1), 251-262.
- Erden, M., & Akman, Y. (2003). *Gelişim ve öğrenme* (On ikinci bas.). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Ersanlı, K., & Uzman, E. (2008). *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Lisans yayıncılık.
- Feldman, R. S. (1996). *Understanding psychology* (Fourth edit.). New York, NY: Mcgraw-Hill Book Company.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring a new area of cognitive developmental inquiry, *American Psychologist*, 34 (10), 906-911.
- Gage, N. L., & Berliner, D. C. (1991). *Educational psychology*, Boston: Houghton Mifflin Company.
- Gagne, R. M., & Driscoll, M. P. (1988). *Essentials of learning for instruction* (Second edit.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Gagne, R. M., Briggs, L. J., & Wager W. W. (1988). *Principles of instructional design*, Chicago: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Goos, M. (2002). *Understanding metacognitive failure*. UQ:10303/JMB.Meta.failure
- Göğüş, A. (2010) *Problem çözme stratejilerinin değerlendirilmesi*. İkinci Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi: Sosyal Girişimcilik, Demokratik Katılım ve Eğitim Araştırmaları [Sözlü sunum], Antalya, Türkiye.
- Halpern, D. F. (2003). *Thought & knowledge: An introduction to critical thinking* (Fourth edit.). NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

- İlhan, T. (2014). Bilgiyi geri getirme süreçleri. İçinde Bruning, H. Roger.; Schraw, J. George.; & Norby, M. Monica (Eds.), *Bilişsel psikoloji ve öğretim* (ss. 90-106). Ankara: Nobel Akademi.
- Kabadayı, R. (1992). Problem çözme süreci, gereği ve eğitimdeki boyutları. *Öğretmen Dünyası*, 146 (1), 32-33.
- Kapucu, A., İyilikçi, E., Eroğlu, S., & Amado, S. (2018) Kodlama öncesi veya geri getirme öncesi sevki edilen korku ve kızgınlık duygularının tanıma belleği performansına etkileri, *Türk Psikoloji Dergisi*, 33 (82), 85-99, Doi: 10.31828/tpd.13004433.2018.82.02.06
- Karaçay, B. (2010). Beyin, hafıza ve hafızanın genleri, *Bilim ve Teknik*, 46-51.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde eleştirici düşünme ve öğretimi*. Ankara: Kazancı Kitap A.Ş.
- Kivinen, K. (2003). *Assesing motivation and the use of learning strategies by secondary school students in three international school*. Tampere, Finland: University of Tampere Bookshop.
- Kurtuldu, M. K. (2007). *Bilgiyi işleme modeline dayalı piyano eğitiminde genel öğrenme stratejilerinin yeri ve görsel imajlar oluşturma yönteminin kullanılabilirlik düzeyi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi.
- Kurtuldu, M. K. (2012). Dikkat stratejilerine yönelik uyarıcı işaretlerinin piyano eğitiminde kullanılabilirliği, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 233-254, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/187985>
- Lehmann, M., & Hasselhorn, M. (2007). Variable memory strategy use in children's adaptive intratask learning behavior: Developmental changes and working memory influences in free recall. *Child Development*, 78 (4), 1068-1082. Doi: 10.1111/j.1467-8624.2007.01053.x
- Lester, F. K. (1994). Musing about mathematical problem solving research: 1970-1994, *Journal for Research in Mathematics Education*, 25 (6), 660-675. <http://www.jstor.org/stable/749578>
- Lindsay, P., & Norman, D. (1977). *Human information processing: An introduction to psychology* (Second edit.). New York: Academic Press.
- Madi, B. (2006). *Öğrenme beyinde nasıl gerçekleşir?* İstanbul: Morpa Yayınları.
- Mayer, R. E. (1987). *Educational psychology: A cognitive approach*. Boston, MA: Little, Brown and Company.
- Miller, G. A. (1956). The magical number seven, plus or minus two: Some limits on our capacity for processing information. *Psychological Review*, 63 (2), 81-97. Doi: 10.1037/h0043158
- Nosich, G. M. (2018) *Eleştirel düşünme ve disiplinlerarası eleştirel düşünme rehberi* (Aybek, B., Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ormrod, J. E. (2018). *Öğrenme psikolojisi*, (Baloğlu, M., Çev. Ed.). (2012, Altıncı bas.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özodaşık, M. (1999). Edward L. Thorndike: Çağrışıklık, tarihi kökeni, *Selçuk iletişim*, 1 (1), 99-107. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/178089>
- Öztürk, B. (1995). *Genel öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılması durumları*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi.
- Öztürk, B., & Kısac, İ. (2023). Bilgiyi işleme modeli. İçinde Yeşilyaprak B. (Ed.), *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme-öğretim* (Yirmi altıncı bas.). Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, A. (2009). *Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden altı yaş grubu çocukların bellek gelişimine bellek eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi.
- Pintrich, P. R. (2002). The role of metacognitive knowledge in learning, teaching and assessing. *Theory Into Practice*, 41 (4), 219-225. Doi: 10.1207/s15430421tip4104_3
- Schraw, G., & Moshman, D. (1995). Metacognitive theories. *Educational Psychological Review*, 7 (4), 351-371. Doi:10.1007/BF02212307
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme teorileri: Eğitimsel bir bakışla*. (Şahin, M., Çev. Ed.), (2008, Beşinci bas.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. (On ikinci bas.), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Slavin, R. E. (2019). *Eğitim psikolojisi: Kuram ve uygulama* (Baloğlu, M. Çev. Ed.). (2012, Onuncu bas.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Subaşı, G. (2015). Bilgiyi işleme kuramı. İçinde Ulusoy, A. (Ed.), *Gelişim ve öğrenme psikolojisi* (Sekizinci bas.) (ss. 260-305). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Tabatabaieian, M. & Nematizadeh, S. (2024). Exploring memory systems: Types, processes, and implications for learning and teaching. *Journal of Cognition, Emotion & Education*, 1-14. Doi: 10.22034/cee.2024.194489
- Tay, B. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde sınıf ortamında kullandıkları öğrenme stratejileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Tulving, E. (1985). How many memory systems are there? *American Psychologist*, 40 (4), 385-398. Doi: 10.1037/0003-066X.40.4.385
- Uba, L. & Huang, K. (1999). *Psychology*. New York: Longman.
- Ulusoy, Ö. Y. (2011). Bilgiyi işleme kuramı ve eğitime yansımaları. İçinde Oral, B. (Ed), *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları* (Birinci bas.) (ss. 163-184), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (2014). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem Akademi
- Vester, F. (1997). *Düşünmek, öğrenmek, unutmak: Öğrenme kapasitenizi nasıl artırabilirsiniz?* (Arıtan, A., Çev.). İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Wechsler, D. (1997). *Wechsler Memory Scale-Third Edition (WMS-III)*. San Antonio, TX: The Psychological Corporation.
- Weinstein, C. E., & Mayer, R. E. (1986). *The teaching of learning strategies*. In Wittrock, M. (Ed.), *Handbook of research on teaching* (pp. 315-327). New York: Macmillan.
- Woolfolk, A. E. (1993). *Study guide for educational psychology*, (Fifth edit.). Boston: Allyn and Bacon.
- Yalçın, M. M., & Yıldız Çiçekler, C. (2021). Öğretimde yaratıcılık ölçeği: Geçerlik-güvenirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18 (Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 5033-5066. Doi: 10.26466/opus.954244
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (25), 3874-3915. Doi: 10.26466/opus.662721
- Yıldırım, D. (2019). *Fen Bilimleri öğretiminde bellek destekleyici stratejilerin öğrencilerin başarılarına, motivasyonlarına ve hatırlama düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi.
- Yılmaz, S. (2005). Bilgi işleme modeline dayalı bir dersin fen bilgisi öğretmen adaylarının manyetizma konusundaki başarılarına etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 236-243. <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/919-published.pdf>

ÖĞRENCİ MERKEZLİ VE YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMLAR

Sultan Selen KULA¹

Örnek olay

Çiğdem öğretmen, ilkokul 2. Sınıf öğrencileriyle mevsimlere göre yetişen sebze ve meyveleri işliyordur. Çocukların yaşadıkları yörede yetişen limonlardan sınıfa getirmelerini ister. Hayat bilgisi dersinde limonun nasıl yetiştiğini, büyüdüğünü, ne zaman toplandığını görüşme ve gözlem yoluyla öğrenmelerini sağlar. Çiğdem öğretmen, öğrencilerini limon bahçelerine geziye götürür. Orada yetiştiricilerle görüşmelerini sağlar. Her öğrenci kendi topladığı limonu sınıfa ertesi gün getirir. Matematik dersinde limonların boylarını ölçerek yazarlar. Limonların birbirinden uzun ve kısa olanlarını sıralarlar. Ağırlıklarını tahmin eder ve ölçerler. Grup etkinlikleri ile boyutları, ağırlıkları, şekillerine göre grafik hazırlarlar. Sanat dersinde ise limon baskılarından resimler yapıp, bu resimlere Türkçe dersinde hikâye yazarlar.

Bu durumda ne düşünürdünüz?

1. Çiğdem öğretmen, dersleri işlerken nasıl bir yaklaşımı benimsemiştir?
2. Dersleri bütünleştirilmiş programla işlemenin faydaları neler olabilir?
3. Çiğdem öğretmenin tasarladığı bu derslerin dikkat çekici özellikleri nelerdir?
4. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini destekleyebilecek farklı öğretim süreçleri nasıl tasarlanabilir?
5. Eğitim sistemimizde öğrencilerin aktif olarak yer aldığı öğretim süreçleri nasıl artırılabilir?

¹ Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, selen.yazgunoglu@ahievran.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1614-3431

KAYNAKLAR

- Affandi, Y. (2022). The evaluation of jidi (jigsaw discovery) learning model in the course of Quran Tafsir. *International Journal of Instruction*, 15 (1), 799–820. Doi: 10.293333/iji.2022.15146a
- Alfassi, M., Weiss, I., & Lifshitz, H. (2009). The efficacy of reciprocal teaching in fostering the reading literacy of students with ID. *European Journal of Special Needs Education*, 24 (3), 291–305.
- Aronson, E. (2021). The jigsaw classroom: a personal odyssey into a systemic national problem. In D. Neil (Ed.), *Pioneering perspectives in Cooperative Learning: theory, research, and classroom practice for diverse approaches to CL* (pp. 146–164). New York, NY: Routledge.
- Awofala, A. O. A., & Nneji, L. M. (2012). Effect of framing and team assisted individualised instructional strategies on students' achievement in mathematics. *Journal of the Science Teachers Association of Nigeria*, 43 (3), 20-28.
- Baeten, M., Dochy, F., & Struyven, K. (2013). The effects of different learning environments on students' motivation for learning and their achievement. *British Journal of Educational Psychology*, 83 (3), 484-501.
- Baeten, M., Kyndt, E., Struyven, K., & Dochy, F. (2010). Using student-centered learning environments to stimulate deep approaches to learning: Factors encouraging or discouraging their effectiveness. *Educational Research Review*, 5 (3), 243-260.
- Barnes, M. (2013). *The five-minute teacher: How do I maximize time for learning in my classroom?* Alexandria, VA: ASCD.
- Bergin, D. (2016). Social influences on interest. *Educational Psychologist*, 51 (1), 7-22.
- Boekaerts, M. (2006). Self-regulation and effort investment. In E. Sigel & K. A. Renninger (Eds.), *A handbook of child psychology: Vol. 4. Child psychology in practice* (pp. 345–377). Hoboken, NJ: Wiley.
- Brooks, J. G., & Brooks, M. G. (1999). *In search of understanding: The case for constructivist classrooms*. Alexandria: Ascd.
- Bruner, J. (1966). *Toward a theory of instruction*. Harvard University Press: Cambridge.
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bruner, J. (1999). *The process of education* (Twenty-fifth edit.). Harvard University Press.
- Budak, Y., Gençtanırım Kurt, D. G., & Kula, S. S. (2018). Bilişsel gelişimde farklı bir görüş geliştiren Henry Wallon ve Jean Piaget'nin görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 415-436.
- Collins, A. (1988). *Cognitive apprenticeship and instructional technology*. Technical Report.
- Collins, A., Brown, J. S., & Newman, S. E. (1987). *Cognitive apprenticeship: Teaching the craft of reading, writing, and mathematics*. Technical Report No. 403.
- Daley, B. J. (2001). Learning and professional practice: A study of four professions. *Adult Education Quarterly*, 52 (1), 39-54.
- Degago, A. T. & Kaino, L. M. (2015). Towards student-centred conceptions of teaching: the case of four Ethiopian universities. *Teaching in Higher Education*, 20, 493–505. Doi: 10.1080/13562517.2015.1020779.
- Dennen, V. P., & Burner, K. J. (2008). The cognitive apprenticeship model in educational practice. D. Jonassen, M. J. Spector, M. Driscoll, M. D. Merrill, J. van Merriënboer, & M. P. Driscoll (Eds.) In *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 425-439). New York: Routledge.
- DeVries, D. L., & Edwards, K. J (1972). *Student teams and instructional games: Their effects on cross-race and cross-sex interaction* (Report 137). Center for Social Organization of Schools, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Ergün, M., & Özsüer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 269-292. <https://sbd.aku.edu.tr/VIII2/mergun.pdf>
- Fosnot, C. (Ed.). (2005). *Constructivism: Theory, perspectives, and practice* (Second edit.). New York: Teachers College Press.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2013). Cooperative, competitive, and individualistic learning environments. In J. Hattie, E. M. Anderman (Eds.) *International guide to student achievement* (pp. 372-374). New York: Routledge.

- Keiler, P. (2018). A history of the social construction of the “cultural-historical”. In A. Yasnitsky (Ed.) *Questioning Vygotsky's Legacy* (pp. 91-130). London: Routledge.
- Kula, S. S. (2016). Öğretim stratejileri. İçinde Budak, Y. (Ed.), *Öğretim ilke ve yöntemleri* (İkinci bas.) (ss. 329-356). Ankara: Pegem Akademi.
- Kula, S. S. (2018). *Karşılıklı öğretim tekniğinin ilkökul öğrencilerinin okuduğunu anlama, öğrenme kalıcılığı ve öz yeterlik algısına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi.
- Kula, S. S. (2021). The effects of reciprocal teaching on the perceived reading comprehension self-efficacy of 2nd-grade pupils: reflections of the pupils and their teacher. *African Educational Research Journal*, 9 (3), 679-686.
- Kula, S. S. (2022). The relationships between the academic boredom and lifelong learning tendency. *International Journal of Progressive Education*, 18 (3), 12-24.
- Kula, S. S. (2023). The relationship between lifelong learning and attitudes towards the teaching profession of pre-service teachers. *Acta Educationis Generalis*, 13 (1), 55-73.
- Kula, S. S. & Budak, Y. (2020). The effects of reciprocal teaching on reading comprehension, retention on learning and self-efficacy perception. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 10 (2), 493-522. Doi: 10.14527/pegegog.2020.017
- Mahn, H., & John-Steiner, V. (2013). Vygotsky and sociocultural approaches to teaching and learning. In W. Reynolds, G. Miller, & I. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology* (Vol. 7, Second edit.) (pp. 117-146.). Hoboken, NJ: Wiley.
- Marlowe, B. A., & Page, M. L. (2005). *Creating and sustaining the constructivist classroom*. California: Corwin Press.
- Marzano, R. (2011). The perils and promises of Discovery Learning. *Educational Leadership*, 69 (1), 86-87.
- McCombs, B. (2010). Learner-centered practices: Providing the context for positive learner development, motivation, and achievement. In J. Meece & J. Eccles (Eds.), *Handbook of research on schools, schooling, and human development* (pp. 60-74). New York, NY: Routledge.
- Miller, & I. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology* (Vol. 7, 2nd ed., pp.199-212.). Hoboken, NJ: Wiley.
- Oczkus, L. D. (2003). *Reciprocal teaching at work: strategies for improving reading comprehension*. USA: International Reading.
- Palincsar, A. S., & Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension fostering and comprehension monitoring activities. *Cognition and Instruction*, 1 (2), 117- 175.
- Piaget, J. (2001). *The psychology of intelligence*. London, UK: Routledge.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93 (3), 223-231.
- Rockmore, T. (2005). *On constructivist epistemology*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Senemoğlu, N. (2023). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Slavich, G., & Zimbardo, P. (2012). Transformational teaching: Theoretical underpinnings, basic principles, and core methods. *Educational Psychology Review*, 24, 569-608. Doi: 10.1007/s10648-012-9199-6
- Slavin, R. (2013). *Cooperative learning and achievement: Theory and research*. In W. Reynolds, G., & G. E. Miller (Eds.), *Handbook of psychology: Educational psychology* (Vol. 7) (pp. 179-199). New Jersey: John & Wiley Sons, Inc.
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice*. New York: Pearson.
- Slavin, R. E., Madden, N. A., & Leavey, M. (1984). Effects of team assisted individualization on the mathematics achievement of academically handicapped and nonhandicapped students. *Journal of Educational Psychology*, 76 (5), 813-819. Doi: 10.1037/0022-0663.76.5.813.
- Tang, K.H.D. (2023). Gamification to improve participation in an environmental science course: an educator's reflection. *Acta Pedagogica Asiana*, 2 (2), 54-63.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wulf, C. (2019). From teaching to learning: Characteristics and challenges of a student-centered learning culture. In H. A. Mieg (Ed.) *Inquiry-based learning—Undergraduate research: The German multidisciplinary experience* (pp. 47-55). Berlin: Springer.
- Zimmerman, B. (2013). From cognitive modeling to self-regulation: A social cognitive career path. *Educational Psychologist*, 48 (3), 135-147.
- Zmuda, A. (2008). Springing into active learning. *Educational Leadership*, 66 (3), 38-43.

ÖĞRENMEDE SOSYAL BİLİŞSEL GÖRÜŞLER

Arzu BUYRUK GENÇ¹

Örnek Olay

Efe, annesi ve babasıyla birlikte büyük bir şehirde yaşıyordu. Babası Hakan Bey, işinde oldukça başarılı ama evde çok otoriter ve agresif biriydi. Hakan Bey, Efe ve annesine evde sık sık sert çıkışlarda bulunur, evde tatsızlık çıkarırdı. Efe'nin sınıfına başka bir okuldan Selim adında yeni bir öğrenci geldi. Selim sessiz ve utangaç bir çocuktur. Selim, ilk günlerde sınıf arkadaşları tarafından pek kabul görmedi ve bazı çocuklar onunla dalga geçmeye başladı. Efe babasının evdeki tutumundan yola çıkarak, güçlü olmanın otoriter olmak, agresif olmak ve baskı oluşturmak olduğunu düşünüyordu. Selim'e karşı zorbalık yapan çocuklara katıldı ve onunla dalga geçmeye başladı. Bir gün, sınıf öğretmeni zorbalık yapan çocuklardan biri olan Mete'yi yanına çağırdı, zorbalık davranışları için onu uyardı. Efe güçlü olmak için baskı kurmak gerektiğini düşünmesine rağmen bir sonraki uyarıyı, belki de cezayı alacak öğrencinin kendisi olabileceğini ön görerek zorbalık davranışını bıraktı.

¹ Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, arzu.buyrukgenç@bau.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4765-3274

KAYNAKLAR

- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1978). The self system in reciprocal determinism. *American Psychologist*, 33 (4), 344-358.
- Bandura, A. (1980). Self-referent thought: The development of self-efficacy. In J. Flavell & L. D. Ross (Eds.), *Cognitive social development: Frontiers and possible futures* (pp. 200-240). New York: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1985). Model of causality in social learning theory. In M. J. Mahoney & A. Freeman (Eds.), *Cognition and psychotherapy* (pp.81-89). New York: Springer. Doi: 10.1007/978-1-4684-7562-3_3
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 5 (1), 1-26.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3 (3), 265–299. Doi: 10.1207/S1532785XMEP0303_03
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. A. (1963). Imitation of film-mediated aggressive models. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66 (1), 3-11.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (İ. D. Erguvan Sarioğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Olson, M. H., & Hergenhahn, B. R. (2016). *Öğrenmenin kuramları* (M. Şahin, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ozer, E. M. (2022). Albert Bandura (1925–2021). *American Psychologist*, 77 (3), 483–484. Doi: 10.1037/amp0000981
- Senemoğlu, N. (2023). *Gelişim öğrenme ve öğretim* (Yirmidokuzuncu bas.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (Eds.). (2003). *Educational psychology: A century of contributions*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

ÖĞRENME VE ÖĞRETİMDE MOTİVASYON

Fatima Zehra ALLAHVERDİ¹

Örnek olay

Ayşe on ikinci sınıftadır ve derse gelme motivasyonu düşük düzeydedir. Aldığı eğitimi hiç değerli görmemekte ve ders çalışmasının çok fazla çaba gerektirdiğine inanmamaktadır. Ayrıca akranlarının önünde hata yapmaktan nefret etmekte ve başarısız gibi görünmek istememektedir. Bunun yerine 'havalı ama ilgisiz' çocuklarla takılmakta ve böylece o gruba ait olduğunu ve kendi çevresine sahip olduğunu düşünmektedir.

Bu durumda ne düşünüyorsunuz?

1. Ayşe'nin sınıfta motive olamamasının nedenleri neler olabilir?
2. Ayşe'nin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen etmenler neler olabilir?
3. Ayşe'nin hangi ihtiyaçları, davranışlarını ve seçimlerini güdüyor olabilir?
4. Ayşe'nin dikkatini sınıf çalışmalarına yönlendirmesine yardımcı olmak için hangi motivasyon kuramları kullanılabilir?

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, zehra.allahverdi@asbu.edu.tr, ORCID iD:0000-0002-9599-6407

Bölüm Sonu Tartışma Soruları

1. Daha etkili bir sınıf ortamı yaratmak için motivasyonla ilgili kavramları nasıl kullanabilirsiniz?
2. Öğretmenler öğrencilere hedef belirlemeyi nasıl öğretmelidir? Ayrıca bu hedeflerin nasıl takip edilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz? Bir öğretmen olarak bu amaç için nasıl bir sistem yaratırsınız?
3. Öğrencilerin dış nedensellik odağı varsa ve kontrol edilemeyen bir nedeni olduğuna inanıyorlarsa, onların potansiyellerine ulaşmalarına yardımcı olmak için bir öğretmen olarak ne yapabilirsiniz?
4. Sınıfta sosyal kaytarma kuramını dikkate alarak, grup çalışmalarını nasıl tasarlar ve yürütürsünüz?

KAYNAKLAR

- Atkinson, J. W. (1957). Motivational determinants of risk-taking behavior. *Psychological Review*, 64 (6), 359-372.
- Atkinson, J. W. (1964). *An introduction to motivation*. Princeton, NJ: Van Nostrand.
- Ball, C., Huang, K. T., Cotten, S. R., Rikard, R. V., Coleman, L. O. (2016). Invaluable values: An expectancy-value theory analysis of youths' academic motivations and intentions. *Information, Communication, & Society*, 19 (5), 618-638.
- Bargh, J. A. (1999). The cognitive monster: The case against controllability of automatic stereotype effects. In S. Chaiken & Y. Trope (Eds.), *Dual process theories in social psychology* (pp. 361-382). New York, NY: Guilford Press.
- Bond, M. H., Leung, K., & Wan, K.C. (1982) The social impact of self-effacing attributions: The Chinese case. *The Journal of Social Psychology*, 118 (2), 157-166.
- Bouzenita, A. I., & Boulanouar, A. W. (2016). Maslow's hierarchy of needs: An Islamic critique. *Intellectual Discourse*, 24 (1). Doi: 10.31436/id.v24i1.749
- Bradley, G. W. (1978). Self-serving biases in the attribution process: A reexamination of the fact or fiction question. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36 (1), 56-71.
- Carver, C. S., & Scheier, M. F. (1990). Origins and functions of positive and negative affect: A control-process view. *Psychological Review*, 97 (1), 19-35.
- Cellar, D. F., Stuhlmacher, A. F., Young, S. K., Fisher, D. M., Adair, C. K., Haynes, S., Twichell, E., Arnold, K. A., Royer, K., Denning, B. L., & Riestler, D. (2011). Trait goal orientation, self-regulation, and performance: A meta-analysis. *Journal of Business and Psychology*, 26, 467-493.
- Chaby, L. E., Sheriff, M. J., Hirrlinger, A. M., & Braithwaite, V. A. (2015). Can we understand how developmental stress enhances performance under future threat with the Yerkes-Dodson law? *Communicative & Integrative Biology*, 8 (3). Doi: 10.1080/19420889.2015.1029689
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49 (3), 182-185.
- Deci, E. L., & Vansteenkiste, M. (2004). Self-determination theory and basic need satisfaction: Understanding human development in positive psychology. *Ricerche di Psicologia*, 27, 23-40.
- Decker, L. (2018). *Motivation: Biological, psychological, and environmental*. New York, NY: Routledge.

- Eccles, J. S. (2005). Subjective task values and the Eccles et al. model of achievement related choices. In A. J. Elliott & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 105–121). New York: NY: Guilford.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53, 109-132.
- Ekman, P. (1992). An argument for basic emotions. *Cognition and Emotion*, 6 (3-4), 169–200.
- Elliot, A. J., & McGregor, H. A. (2001). A 2X2 achievement goal framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 501–519.
- Flake, J. K., Barron, K. E., Hulleman, C., McCoach, B. D., & Welsh, M. E. (2015). Measuring cost: The forgotten component of expectancy-value theory. *Contemporary Educational Psychology*, 41, 232-244.
- Gambrel, P.A., & Cianci, R. (2003). Maslow's hierarchy of needs: Does it apply in a collectivist culture. *The Journal of Applied Management and Entrepreneurship*, 8 (2), 143-161.
- Heath, C., Larrick, R. P., & Wu, G. (1999). Goals as reference points. *Cognitive Psychology*, 38, 79-109.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (Second edit.). New York, NY: Wiley.
- Hidi, S., Renninger, K. A., Krapp, A. (2004). Interest, a motivational variable that combines affective and cognitive functioning. In D.Y. Dai & R.J. Sternberg (Eds.), *Motivation, emotion, and cognition: Integrative perspectives on intellectual functioning and development* (pp. 89-115). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kelley, H. H. & Michela, J. L. (1980). Attribution theory and research. *Annual Review of Psychology*, 31, 457-501.
- Kim, C., & Pekrun, R. (2014). Emotions and motivation in learning and performance. In Spector, J., Merrill, M., Elen, J., & Bishop, M. (Eds.), *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 65-75). New York, NY: Springer.
- Locke, J. (1690). *An essay concerning human understanding*. <http://humanum.arts.cuhk.edu.hk/Philosophy/Locke/echu>
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2019). The development of goal setting theory: A half century retrospective. *Motivational Science*, 5 (2), 93-105.
- Mace, C. A. (1935). *Incentives: Some experimental studies*. (Report No. 72). Industrial Health Research Board. Great Britain.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98 (2), 224–253.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50 (4), 370-96.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York, NY: Harper & Row.
- Maslow, A. H. (1970a). *Motivation and personality* (Second edit.). New York, NY: Harper & Row.
- Maslow, A. H. (1970b). *Religions, values, and peak experiences*. New York, NY: Penguin. (Original work published in 1966).
- Maslow, A. H. (1987). *Motivation and personality* (Third edit.). New York, NY: Pearson Education.
- Morisano, D., Hirsh, J. B., Peterson, J. B., Phil, R. O., & Shore, B. M. J. (2010). Setting, elaborating, and reflecting on personal goals improves academic performance. *Journal of Applied Psychology*, 95, 255-264.
- Nalipay, M. J. N., King, R. B., & Cai, Y. (2020). Autonomy is equally important across east and west: Testing the cross-cultural universality of self-determination theory. *Journal of Adolescence*, 78, 67-72.
- North, A. C., Linely, P. A., & Hargreaves, D. J. (2010). Social loafing in a co-operative classroom task. *An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 20 (4), 389-392.
- Reeve, J. (2018). *Understanding motivation and emotion* (Seventh edit.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Ross, L. (2018). From the fundamental attribution error to the truly fundamental attribution error and beyond: my research journey. *Perspectives on Psychological Science*, 13 (6), 750-769.
- Ryan, R. (2019). *The oxford handbook of human motivation*. New York, NY: Oxford University Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivation: Classical definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54–67.

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2009). Promoting self-determined school engagement: Motivation, learning, and well-being. In K. R. Wentzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation in school* (pp. 171-196). New York, NY: Routledge.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development and wellness*. New York, NY: Guilford Press.
- Sanna, L. J. (1992). Self-efficacy theory: Implications for social facilitation and social loafing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62 (5), 774-786.
- Schopenhauer, A. (1960). *Essay on the freedom of the will* (K. Kolenda, trans.). Indianapolis, IN: Bobbs-Merrill.
- Schmitt, J. (2014). Attribution theory. *Wiley Encyclopedia Management*, 9 (2), 1-3.
- Schutz, P. A., & Davis, H. A. (2000). Emotions and self-regulation during test taking. *Educational Psychologist*, 35 (4), 243-256.
- Sheldon, K.M., & Gunz, A. (2009). Psychological needs as basic motives, not just experiential requirements. *Journal of Personality*, 77 (5), 1467-1492
- Stevens, C. K., & Gist, M. E. (1997). Effects of self-efficacy and goal orientation on negotiation skill maintenance: What are the mechanisms? *Personnel Psychology*, 50, 955-978.
- Troland, L. T. (1967). *The fundamentals of human motivation*. Brooklyn, NY: Hafner.
- Tugade, M. M., Fredrickson, B. L., & Barrett, L. F. (2004). Psychological resilience and positive emotion granularity: Examining the benefits of positive emotions on coping and health. *Journal of Personality*, 72, 1161-1190.
- Urhahne, D., & Wijnia, L. (2023). Theories of motivation in education: An integrative framework. *Educational Psychology Review*, 35 (45), 1-35.
- Van Assche, J., van der Kaap-Deeder, J., Audenaert, E., De Schryver, M., & Vansteenkiste, M. (2018). Are the benefits of autonomy satisfaction and the costs of autonomy frustration dependent on individuals' autonomy strength? *Journal of Personality*, 86 (6), 1017-1036.
- Van den Broeck, A., Howard, J. L., Vaerenbergh, Y. V., Leroy, H., & Gagne, M. (2016a). Beyond intrinsic and extrinsic motivation: A meta-analysis on self-determination theory's multidimensional conceptualization of work motivation. *Organizational Psychology Review*, 11 (3), 240-273.
- Van den Broeck, A., Ferris, D. L., Chang, C. H., Rosen, C. C. (2016b). A review of self-determination theory's basic psychological needs at work. *Journal of Management*, 42 (5), 1-35.
- VandeWalle, D. (1997). Development and validation of a work domain goal orientation instrument. *Educational and Psychological Measurement*, 57, 995-1015.
- Vlachopoulos, S. P., & Karageorghis, C. I. (2007). Interaction of external, introjected, and identified regulation with intrinsic motivation in exercise: Relationships with exercise enjoyment. *Journal of Applied Biobehavioral Research*, 10 (2), 113-132.
- Weiner, B. (1985). An attributional theory of achievement motivation and emotion. *Psychological Review*, 92 (4), 548-573.
- Weiner, B. (2018). The legacy of an attribution approach to motivation and emotion: A no-crisis zone. *Motivation Science*, 4 (1), 4-14.
- Weiner, B. (2019). With attribution theory. *Journal of Organizational Behavior*, 40 (5), 603-604.
- Wigfield, A. & Cambria, J. (2010). Expectancy-value theory: Retrospective and prospective. *Advances in Motivation and Achievement*, 16, 35-70.
- Wigfield, A. (1994). Expectancy-value theory of achievement motivation: A developmental perspective. *Educational Psychology Review*, 6 (1), 49-78.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 68-81.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2002). The development of competence beliefs, expectancies for success, and achievement values from childhood through adolescence. In A. Wigfield & J. S. Eccles (Eds.), *Development of achievement motivation* (pp. 91-120). San Diego, CA: Academic Press.
- Wigfield, A., Tonks, S., Eccles, J. S. (2004). Expectancy value theory in cross-cultural perspective. In McInerney, D. M., & Van Etten, S. (Eds.), *Big theories revisited* (pp. 165-198). Greenwich, CT: Information Age Publishing.

ÖĞRENME ORTAMLARININ YAPILANDIRILMASI VE ETKİLİ DERS

Zeynel AMAÇ¹

Örnek olay

Zeynep öğretmen, dezavantajlı koşulların olduğu bir okulda mesleğe yeni başlamış bir sınıf öğretmenidir. Yeni eğitim-öğretim yılında, ilkokul birinci sınıf öğrencilerini okutacaktır. Okulun ilk günü, Zeynep öğretmen sınıfa girdiğinde öğrencilerin din, etnik ve dil olarak heterojen olduklarını fark eder. Zeynep öğretmen sınıfta farklı yeteneklere ve öğrenme stillerine sahip 40 öğrencinin dikkatle kendisine baktığını görür. Her biri, bu yeni ortandan büyük beklentiler içindedir. Zeynep öğretmen, sınıfının sadece bilgi aktarılan bir yer olmasından öte, her öğrencinin kendini güvende ve değerli hissettiği bir öğrenme ortamı olmasını amaçlamaktadır. Ancak Zeynep öğretmen, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak, sınıf içindeki disiplini sağlamak ve her öğrencinin katılımını temin etmek konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Öğrenciler arasındaki farklılıklar nedeniyle zaman zaman anlaşmazlıklar çıkmakta ve bazı öğrenciler derslere katılmakta zorlanmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, zamac@kilis.edu.tr, ORCID iD:0000-0003-1387-5773

Bölüm Sonu Tartışma Soruları

1. Etkili bir öğrenme ortamının özellikleri nelerdir? Bir sınıf ortamını daha etkili hale getirmek için bu bölümde öğrendiğiniz bilgileri nasıl uygulayabilirsiniz?
2. Öğrenme sürecinde motivasyonun önemi nedir? Öğrenci motivasyonunu arttırmak için öğretmenler neler yapabilir?
3. Sınıfta zamanın verimli kullanılmasını engelleyen durumlara örnekler veriniz?
4. Eğitimde disiplin sorunlarını önlemek için öğretmenler neler yapabilir?
5. Farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerle çalışırken dikkat edilmesi gereken durumlar nelerdir?
6. Etkili bir ders için farklılaştırmayı nasıl yaparsınız?

KAYNAKLAR

- Abdusalomovich, K. A. (2023). The culture of communication in pedagogical activity: Exploring significance and impact on effective teaching. *Science and Innovation*, 2 (12), 780-784. Doi: 10.5281/zenodo.10407371
- Aksüt, M. (2007). Derslerle ilgili süre kullanımı. İçinde Z. Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (Yedinci bas.) (ss. 267-285). Ankara: Pegem.
- Amaç, Z. (2022). Kapsayıcı okul ve sınıf: Kapsayıcı okulların ve sınıfların ilkeleri, özellikleri, etkinlikleri. İçinde Ö. Altındağ Kumaş & S. Süer (Eds.). *Nitelikli kapsayıcı eğitim: Kuramdan uygulamaya* (ss. 153-181). Ankara: Eğiten Kitap.
- Anderman, E. M., & Anderman, L. H. (2020). *Classroom motivation: Linking research to teacher practice* (Third edit.). Boston, MA: Pearson.
- Ausubel, D. P. (2000). *The acquisition and retention of knowledge: A cognitive view*. Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Balyer, A. (2011). Sınıf ortamının fiziksel düzeni. İçinde Y. İnandı (Ed.), *Sınıf yönetimi* (ss. 99-122). Ankara: Karahan Kitabevi.
- Bayrakçeken, S., Oktay, Ö., Samancı, O., & Canpolat, N. (2021). Motivasyon kuramları çerçevesinde öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının artırılması: Bir derleme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 677-698.
- Bower, M. (2017). *Design of technology-enhanced learning*. Bingley: Emerald. Doi: 10.1108/9781787141827
- Bradshaw, C. P., Waasdorp, T. E., Debnam, K. J., & Johnson, S. L. (2014). Measuring school climate in high schools: A focus on safety, engagement, and the environment. *Journal of School Health*, 84 (9), 593-604. Doi: 10.1111/josh.12186
- Budak, Y. (2012). Öğrenmeye uygun olumlu bir sınıf ortamı oluşturmada öğretmen davranışları (Örnekler ve öneriler). İçinde L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetimi* (On üçüncü bas.) (ss. 288-321). Ankara: Pegem.
- Büyükalın Filiz, S. (2012). Sınıfta zaman yönetimi. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetimi* (On üçüncü bas.) (ss. 211-241). Ankara: Pegem.
- Can, N. (2010). Sınıfta zaman yönetimi. İçinde D. Erbaş (Ed.), *Sınıfta etkili öğretim ve yönetim (Etkinlikler ve örnekler)* (ss. 51-85). Ankara: Data Yayın.
- Can, N. (2018). Etkili okul ve etkili öğretmen. İçinde N. Can (Ed.), *Eğitim yönetimi* (Üçüncü bas.) (ss. 245-268). Ankara: Pegem.

- Closs, L., Mahat, M., & Imms, W. (2022). Learning environments' influence on students' learning experience in an Australian faculty of business and economics. *Learning Environments Research*, 25, 271-285. Doi: 10.1007/s10984-021-09361-2
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.
- Demir, S. (2010). Öğretim etkinliklerinin planlanması. İçinde D. Erbaş (Ed.), *Sınıfta etkili öğretim ve yönetim (Etkinlikler ve örnekler)* (ss. 87-154). Ankara: Data Yayın.
- Domínguez-González, M. de los Angeles, Hervás-Gómez, C., & Román-Graván, P. (2023). Technologies as a support resource for people with disabilities: A systematic review. *Journal of Turkish Science Education*, 20 (4), 619-631. Doi: 10.36681/tused.2023.035
- Emmer, E. T., & Evertson, C. M. (2017). *Classroom management for middle and high school teachers* (Tenth edit.). London: Routledge.
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2006). Prospects for change: Preparing educators for school, family, and community partnerships. *Peabody Journal of Education*, 81 (2), 81-120. Doi: 10.1207/S15327930pje8102_5
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., ... & Williams, K. J. (2018). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (Fourth ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Espelage, D. L., & Swearer, S. M. (2011). *Bullying in American schools: A social-ecological perspective on prevention and intervention* (Second edit.). London: Routledge.
- Farrington, D. P., & Ttofi, M. M. (2009). School-based programs to reduce bullying and victimization. *Campbell Systematic Reviews*, 5 (1), i-148.
- Fink, L. D. (2013). *Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Fullan, M. (2011). *Choosing the wrong drivers for whole system reform*. Seminar Series 204. Centre for Strategic Education. <http://michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2016/06/13396088160.pdf>
- Gündüz, Y., & Bozkuş, K. (2016). Öğretmenlerin sınıf yönetimi ilkelerine uyma düzeyleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 45 (209), 34-46.
- Gündüz, Y. & Can, E. (2013). Öğrenci görüşlerine göre ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi ilkelerine uyma düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19 (3), 419-446.
- Gürsel, M. (2007). Öğretim yılı öncesi hazırlıklar. İçinde Z. Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (Yedinci bas.) (ss. 339-358). Ankara: Pegem.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77 (1), 81-112. Doi: 10.3102/003465430298487
- Hiemstra, R. (1991). Aspects of effective learning environments. *New Directions for Adult & Continuing Education*, 1991 (50), 5-12. Doi: 10.1002/ace.36719915003
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2015). *Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying* (Second edit.). Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Hodkinson, P., Biesta, G., & James, D. (2007). Understanding learning cultures. *Educational Review*, 59 (4), 415-427. Doi: 10.1080/00131910701619316
- Horner, R. H., & Sugai, G. (2015). School-wide PBIS: An example of applied behavior analysis implemented at a scale of social importance. *Behavioral Analysis in Practice*, 8 (1), 80-85. Doi: 10.1007%2Fs40617-015-0045-4
- Hoşgörür, V. (2007). İletişim. İçinde Z. Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (Yedinci bas.) (ss. 149-179). Ankara: Pegem.
- Hoşgörür, V., & Orhan, A. (2017). Okulda zorbalık ve şiddetin nedenleri ve önlenmesinin yönetimi (Muğla merkez ilçe örneği). *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 859-880.
- Hughes, J., & Kwok, O. M. (2007). Influence of student-teacher and parent-teacher relationships on lower achieving readers' engagement and achievement in the primary grades. *Journal of Educational Psychology*, 99 (1), 39-51. Doi: 10.1037/0022-0663.99.1.39
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, 38 (5), 365-379. Doi: 10.3102/0013189X09339057

- Jones, V. F., & Jones, L. S. (2012). *Comprehensive classroom management: Creating communities of support and solving problems* (Tenth edit.). Boston, MA: Pearson.
- Killen, R. (2013). *Effective teaching strategies: Lessons from research and practice* (Sixth edit.). Australia: Cengage Learning.
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge? *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9 (1), 60-70.
- Korkmaz, İ. (2007). İstenmeyen davranışların önlenmesi. İçinde Z. Kaya (Ed.), *Smif yönetimi* (Yedinci bas.) (ss. 287-311). Ankara: Pegem.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 53 (1), 22-30. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2007.08.017
- Ladson-Billings, G. (1994). *The dreamkeepers: Successful teachers of African American children*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Lawrence, J. (2020). Creating an effective learning environment. In S. Capel, J. Cliffe, & J. Lawrence (Eds.), *A practical guide to teaching physical education in the secondary school* (pp. 160-171). London: Routledge. Doi: 10.4324/9780429061318-14
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (2019). The development of goal setting theory: A half century retrospective. *Motivation Science*, 5 (2), 93-105. Doi: 10.1037/mot0000127
- Marshall, J. C., & Smart, J. B. (2013). Teachers' transformation to inquiry-based instructional practice. *Creative Education*, 4 (2), 132-142. Doi: 10.4236/ce.2013.42019
- Martin, A. J., & Dowson, M. (2009) Interpersonal relationships, motivation, engagement and achievement: Yields for theory, current issues and educational practice. *Review of Educational Research*, 79 (1), 327-365. Doi: 10.3102%2F0034654308325583
- Marzano, R. J., Marzano, J. S., & Pickering, D. J. (2003). *Classroom management that works: Research-based strategies for every teacher*. Alexandria: ASCD.
- Moore, K. D. (2014). *Effective instructional strategies: From theory to practice*. Thousand Oaks: SAGE.
- Morrison, G. R., Ross, S. J., Morrison, J. R., & Kalman, H. K. (2019). *Designing effective instruction* (Eighth edit.). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Nansen, C. (2024). Active learning, living laboratories, student empowerment, and urban sustainability. *Sustainability*, 16, 3902. Doi: 10.3390/su16103902
- Nelsen, J., Lott, L., & Glenn, H. S. (2013). *Positive discipline in the classroom: Developing mutual respect, cooperation, and responsibility in your classroom* (Fourth edit.). Rocklin, CA: Three Rivers Publishing.
- Öncü, H. (2012). Motivasyon (Güdülenme). İçinde L. Küçükahmet (Ed.), *Smif yönetimi* (On üçüncü bas.) (ss. 159-182). Ankara: Pegem.
- Peker, S., & Gündüz, Y. (2011). Zaman yönetimi. İçinde Y. İnandı (Ed.), *Smif yönetimi* (ss. 182-199). Ankara: Karahan Kitabevi.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93 (3), 223-231. Doi: 10.1002/j.2168-9830.2004.tb00809.x
- Seifert, K., & Sutton, R. (2009). *Educational psychology* (Second edit.) (E-book). The Global Text Project. <https://www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2011/04/Educational-Psychology.pdf>
- Serrano Tierz, A., & Biedermann, A. (2015). Roles and groups dynamic as a systematic approach to improve collaborative learning in classroom. *Creative Education*, 6 (9), 2105-2116. Doi: 10.4236/ce.2015.619214
- Simonsen, B., Fairbanks, S., Briesch, A., Myers, D., & Sugai, G. (2008). Evidence-based practices in classroom management: Considerations for research to practice. *Education & Treatment of Children*, 31 (3), 351-380. Doi: 10.1353/etc.0.0007
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice* (Twelfth edit.). Boston, MA: Pearson.
- Smith, P. K. (2014). *Understanding school bullying: Its nature and prevention strategies*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Smith, T. (2015). *Serving students with special needs: A practical guide for administrators*. London: Routledge.
- Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. *Cognitive Science*, 12 (2), 257-285. Doi: 10.1207/s15516709cog1202_4
- Şahin, M. (2019). The importance of class seating arrangements. *Ihlara Journal of Educational Research*, 4 (1), 73-101.

- Tan, Ş., & Erdoğan, A. (2004). *Öğretimi planlama ve değerlendirme* (Beşinci bas.). Ankara: Pegem.
- Tomlinson, C. A. (2017). *How to differentiate instruction in academically diverse classrooms* (Third edit.). Alexandria: ASCD.
- Uludağ, Z., & Odacı, H. (2022). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 18-36.
- US Department of Education. (2023). *Guiding principles for creating safe, inclusive, supportive, and fair school climates*. <https://www2.ed.gov/policy/gen/guid/school-discipline/guiding-principles.pdf>
- Weinstein, C. S., & Novodvorsky, I. (2015). *Middle and secondary classroom management: Lessons from research and practice* (Fifth edit.). New York: McGraw-Hill Education.
- Wexler Santander, M. J. (2022). *How seating arrangements play a role in classroom management* (Publication No. 29396492) Unpublished doctoral dissertation. St. Thomas University.
- Wiggins, G. P., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design*. Alexandria: ASCD.
- Yassine, J., Tipton-Fisler, L. A., & Katic, B. (2020). Building student-teacher relationships and improving behaviour-management for classroom teachers. *Support for Learning*, 35 (3), 389-407.
- Yüksel, G. (2012). Sınıfta kurallar geliştirme ve uygulama. İçinde L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetimi* (On üçüncü bas.) (ss. 137-157). Ankara: Pegem.
- Zajda, J. (2021a). Creating effective learning environments in schools globally. In J. Zajda (Ed.), *Globalisation and education reforms: Creating effective learning environments* (pp. 1-15). Cham: Springer International Publishing. Doi: 10.1007/978-3-030-71575-5_1
- Zajda, J. (2021b). Motivation in the classroom: Creating effective learning environments. In J. Zajda (Ed.), *Globalisation and education reforms: Creating effective learning environments* (pp. 17-34). Cham: Springer International Publishing. Doi: 10.1007/978-3-030-71575-5_2

ÖĞRENME FARKLILIKLARI VE ÖĞRENME İHTİYACI

Kıvanç UZUN¹

Örnek olay

Ahmet öğretmen, İstanbul'da çokkültürlü bir ilkokulda öğretmenlik yapmaktadır. Sınıfında farklı sosyoekonomik düzeylerden, çeşitli etnik kökenlerden ve ana dilleri Türkçe olmayan birçok öğrenci bulunmaktadır. Ahmet öğretmen, ders işlerken öğrencilerinin farklı zekâ türlerine, öğrenme stillerine ve dil becerilerine sahip olduğunu fark eder. Zeynep, sınıfın en iyi matematik öğrencisiyken, müzik derslerinde pek başarılı değildir. Ali ise sözel zekâsı çok yüksek olan, ancak matematikte zorlanan bir öğrencidir. Aynı zamanda, Arapça konuşan Meryem Türkçeyi öğrenmeye çalışırken, kültürel farklılıklar nedeniyle bazen uyum sorunu yaşamaktadır. Ahmet öğretmen, bu farklılıkları göz önünde bulundurarak nasıl bir öğretim stratejisi geliştirmesi gerektiğini düşünmeye başlar. Her öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak ve sınıfta kapsayıcı bir ortam yaratacak yöntemleri bulmak için yoğun bir şekilde araştırma yapar. Bu araştırmaları sırasında çoklu zekâ teorisi ile tanışır ve çoklu zekâ teorisini sınıfında nasıl uygulayabileceği üzerine planlar yapmaya başlar.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, kivanca.uzun@usak.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6816-1789

KAYNAKLAR

- Acar-Çiftçi, Y., & Aydın, H. (2014). Türkiye'de çokkültürlü eğitimin gerekliliği üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 197-218.
- Adesope, O., Lavin, T., Thompson, T., & Ungerleider, C. (2009, Nisan). *A systematic review and meta-analysis on the cognitive benefits of bilingualism*. American Educational Research Association'nun yıllık toplantısında sunulan bildiri, San Diego, CA.
- Alarcon, G. M., & Edwards, J. M. (2013). Ability and motivation: Assessing individual factors that contribute to university retention. *Journal of Educational Psychology*, 105 (1), 129-137. Doi: 10.1037/a0028496
- Allspach, J., & Breining, K. (2005). *Gender differences and trends over time for the SAT reasoning test*. Princeton, NJ: Educational Testing Service.
- Arzubiaga, A. E., Noguerón, S. C., & Sullivan, A. L. (2009). The education of children in im/migrant families. *Review of Research in Education*, 33 (1), 246-271. Doi: 10.3102/0091732X08328243
- Asher, N. (2007). Made in the (multicultural) U.S.A.: Unpacking tensions of race, culture, gender, and sexuality in education. *Educational Researcher*, 36 (2), 65-73. Doi: 10.3102/0013189X07299188
- Banks, J. A. (2014). *An introduction to multicultural education* (Beşinci bas.). Boston, MA: Pearson.
- Banks, J. (2015). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching*. Boston, MA: Pearson.
- Bartholomew, D. J. (2004). *Measuring intelligence: Facts and fallacies*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Beckwith, S., & Murphey, D. (2016). *5 things to know about boys*. Washington, DC: ChildTrends.
- Bevins, A., & Nelson, D. (1995). *Blacks stranded at the back of the jobs queue*. Observer, 12 Feb., pp. 5.
- Binet, A., & Simon, T. (1914). *Mentally defective children* (Çev. W. B. Drummond). London: Edward Arnold.
- Binet, A., & Simon, T. (1916). *The intelligence of the feeble-minded* (Çev. E. S. Kite). Baltimore, MD: Williams & Wilkins Co.
- Binet, A., & Simon, T. (1961). The development of intelligence in children. In J. J. Jenkins & D. G. Paterson (Eds.), *Studies in individual differences: The search for intelligence* (pp. 81-111). New York, NY: Appleton-Century-Crofts.
- Blewett, D. B. (1954). An experimental study of the inheritance of intelligence. *Journal of Mental Science*, 100, 922-933. Doi: 10.1192/bjp.100.421.922
- Borman, G. D., & Overman, L. T. (2004). Academic resilience in mathematics among poor and minority students. *The Elementary School Journal*, 104 (3), 177-195. Doi: 10.1086/499748
- Bornstein, M. H., Hahn, C.-S., & Wolke, D. (2013). Systems and cascades in cognitive development and academic achievement. *Child Development*, 84 (1), 154-162. Doi: 10.1111/j.1467-8624.2012.01849.x
- Boykin, A. W. (2000). The talent development model of schooling: Placing students at promise for academic success. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 5 (1 & 2), 3-25. Doi: 10.1080/10824669.2000.9671377
- Boykin, A., & Noguera, P. (2011). *Creating the opportunity to learn: Moving from research to practice to close the achievement gap*. Alexandria, VA: ASCD.
- Brownell, C. A., & Strauss, M. S. (1984). Infant stimulation and development: Conceptual and empirical considerations. *Journal of Children in Contemporary Society*, 17 (1), 109-130. Doi: 10.1300/J274v17n01_08
- Bursalı, O. (2016). *Aziz Sancair ve Nobel'in öyküsü*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Callahan, C. M., Tomlinson, C. A., & Plucker, J. (1997). *Project STATR using a multiple intelligences model in identifying and promoting talent in high-risk students*. National Research Center for Gifted and Talented, University of Connecticut Technical Report.
- Campbell, L., Campbell, B., & Dickerson, D. (2004). *Teaching and learning through multiple intelligences*. Boston, MA: Pearson.
- Ceci, S. J. (1991). How much does schooling influence general intelligence and its cognitive components? A reassessment of the evidence. *Developmental Psychology*, 27 (5), 703-722. Doi: 10.1037/0012-1649.27.5.703

- Ceci, S. J., & Williams, W. M. (1997). Schooling, intelligence, and income. *American Psychologist*, 52 (10), 1051–1058. Doi: 10.1037/0003-066X.52.10.1051
- Chen, J. Q. (2004). Theory of multiple intelligences: Is it a scientific theory?. *Teachers College Record*, 106 (1), 17-23. Doi: 10.1111/j.1467-9620.2004.00313.x
- Chen, S. (2002). A cognitive model for non-linear learning in hypermedia programmes. *British Journal of Educational Technology*, 33 (4), 449-460. Doi: 10.1111/1467-8535.00281
- Clewell, B. C., Anderson, B. T., & Thorpe, M. E. (1992). *Breaking the barriers: Helping female and minority students succeed in mathematics and science*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Coffield, F. J., Moseley, D. V., Hall, E., & Ecclestone, K. (2004). *Learning styles and pedagogy in post-16 learning: A systematic and critical review*. London, England: Learning and Skills Research Centre/ University of Newcastle upon Tyne.
- Connor, C. M., Son, S. H., Hindman, A. H., & Morrison, F. J. (2004). *Teacher qualifications, classroom practices, and family characteristics: Complex effects on first-graders' vocabulary and early reading outcomes*. Ann Arbor, MI: University of Michigan, Department of Psychology.
- Croll, P., & Moses, D. (1991). Sex roles in the primary classroom. In M. Woodhead, P. Light & R. Carr (Eds.) *Growing up in a changing society* (pp. 271-291). London: Routledge.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların sosyal ve kültürel entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, (34), 197-222.
- Çüçen, A. K. (2005). Kültür, uygarlık, evrensellik ve çok-kültürlülük. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 4, 111-115.
- Davies, J. (2003). Expressions of gender: An analysis of pupils' gendered discourse styles in small group classroom discussions. *Discourse & Society*, 14 (2), 115-132. Doi: 10.1177/0957926503014002853
- Day, J. C., & Newburger, E. C. (2002). *The big payoff: Educational attainment and synthetic estimates of work-life earnings*. Washington DC: U.S. Census Bureau.
- Díaz-Rico, L. T., & Weed, K. Z. (2010). *The crosscultural, language, and academic development handbook: A complete K-12 reference guide* (Dördüncü bas.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Duckworth, A. L., Quinn, P. D., & Tsukayama, E. (2012). What no child left behind leaves behind: The roles of IQ and self-control in predicting standardized achievement test scores and report card grades. *Journal of Educational Psychology*, 104 (2), 439–451. Doi: 10.1037/a0026280
- Duncan, G. J., & Murnane, R. J. (2014). Growing income inequality threatens American education. *Phi Delta Kappan*, 95 (6), 8-14. Doi: 10.1177/003172171409500603
- Eisner, E. W. (2004). Multiple intelligences: Its tensions and possibilities. *Teachers College Record*, 106 (1), 31-39. Doi: 10.1111/j.1467-9620.2004.00315.x
- Eliot, L. (2012). *Pink brain, blue brain: How small differences grow into troublesome gaps—and what we can do about it*. Oxford, UK: One World Publications.
- Entwisle, D., Alexander, K., & Olson, L. (2010). Socioeconomic status: Its broad sweep and long reach in education. In J. Meece & J. Eccles (Eds.), *Handbook of research on schools, schooling, and human development* (pp. 237–255). New York, NY: Routledge.
- Erberer, E., Stephens, M., Mamedovam, S., Ferguson, S., & Kroeger, T. (2015). *Socioeconomically disadvantaged students who are academically successful: Examining academic resilience cross-nationally (IEA's Policy Brief Series, No. 5)*. The International Association for the Evaluation of Educational Achievement.
- Esping, A., & Plucker, J. A. (2015). Alfred Binet and the children of Paris. In S. Goldstein, D. Princiotta & J. Naglieri (Eds.), *Handbook of intelligence: Evolutionary theory, historical perspective, and current concepts* (pp. 153-161). New York, NY: Springer.
- Evans, C. (2004). Exploring the relationship between cognitive style and teaching style. *Educational Psychology*, 24 (4), 509–530. Doi: 10.1080/0144341042000228870
- Faitar, G. M. (2006). Individualism versus collectivism in schools. *College Quarterly*, 9 (4), 1–4.
- Flynn, J. R. (2012). *Are we getting smarter? Rising IQ in the twenty-first century*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Flynn, J. R. (2013). The “Flynn Effect” and Flynn's paradox. *Intelligence*, 41 (6), 851–857. Doi: 10.1016/j.intell.2013.06.014
- Folger, T. (2012). Can we keep getting smarter? *Scientific American*, 307 (3), 44–47. Doi: 10.1038/scientificamerican0912-44

- Freeman, D. (2004). *Trends in educational equity of girls and women*. Washington, DC: United States Department of Education, National Center for Educational Statistics.
- Garber, H. L. (1988). *The Milwaukee Project: Preventing mental retardation in children at risk*. Washington, DC: American Association on Mental Retardation.
- Gardner, H. (1998). Reflections on multiple intelligences: Myths and messages. In A. Woolfolk (Ed.), *Readings in educational psychology* (Second edit.) (pp. 61–67). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Gardner, H. (1999). Are there additional intelligences? The case for the naturalist, spiritual, and existential intelligences. In J. Kane (Ed.), *Educational information and transformation* (pp. 25–40). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Gardner, H. (2003). *Multiple intelligences after twenty years*. Paper presented at the American Educational Research Association, Chicago, Illinois, April 21
- Gardner, H. (2004). *Multiple intelligences: New horizons, in theory and practice*. New York, NY: Basic Books.
- Gardner, H. (2009). Birth and the spreading of a meme. In J. Q. Chen, S. Moran & H. Gardner (Eds.), *Multiple intelligences around the world* (pp. 3–16). San Francisco, CA: Wiley.
- Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences* (Dördüncü bas.). New York: Basic Books.
- Gardner, H., & Hatch, T. (1989). Multiple Intelligences go to school: Educational implications of the Theory of Multiple Intelligences. *Educational Researcher*, 18 (8), 4-9.
- Gardner, H., & Moran, S. (2006). The science of multiple intelligences theory: A response to Lynn Waterhouse. *Educational Psychologist*, 41 (4), 227–232. Doi: 10.1207/s15326985ep4104_2
- Garlick, D. (2002). Understanding the nature of the general factor of intelligence: The role of individual differences in neural plasticity as an explanatory mechanism. *Psychological Review*, 109 (1), 116–136. Doi: 10.1037/0033-295X.109.1.116
- Goddard, H. H. (1946). What is intelligence?. *The Journal of Social Psychology*, 24 (1), 51-69. Doi: 10.1080/00224545.1946.9918858
- Gottfredson, L. S. (1986). Societal consequences of the g factor in employment. *Journal of Vocational Behavior*, 29 (3), 379–410. Doi: 10.1016/0001-8791(86)90015-1
- Greenberg, S. (1985). Educational equity in early education environments. In S. Klein (Ed.), *Handbook for achieving sexual equity through education* (pp. 457–469). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Greenfield, P. M., & Bruner, J. S. (1966). Culture and cognitive growth. *International Journal of Psychology*, 1 (2), 89–107. Doi: 10.1080/00207596608247117
- Greenfield, P. M., Quiroz, B., & Raeff, C. (2000). Cross-cultural conflict and harmony in the social construction of the child. In S. Harkness, C. Raeff & C. M. Super (Eds.), *Variability in the social construction of the child* (pp. 93–108). New Directions in Child Development, No. 87. San Francisco: Jossey-Bass.
- Grigorenko, E. L., Jarvin, L., Diffley, R. III, Goodyear, J., Shanahan, E. J., & Sternberg, R. J. (2009). Are SSATS and GPA enough? A theory-based approach to predicting academic success in secondary school. *Journal of Educational Psychology*, 101 (4), 964–981. Doi: 10.1037/a0015906
- Grissmer, D. W., Williamson, S., Kirby, S. N., & Berends, M. (1998). Exploring the rapid rise in Black achievement scores in the United States (1970–1990). In U. Neisser (Ed.), *The rising curve: Long-term gains in IQ and related measures* (pp. 251–285). Washington, DC: American Psychological Association.
- Hauser-Cram, P., Sirin, S. R., & Stipek, D. (2003). When teachers' and parents' values differ: Teachers' ratings of academic competence in children from low-income families. *Journal of Educational Psychology*, 95 (4), 813–820. Doi: 10.1037/0022-0663.95.4.813
- Herbert, J., & Stipek, D. (2005). The emergence of gender differences in children's perceptions of their academic competence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 26 (3), 276–295. Doi: 10.1016/j.appdev.2005.02.007
- Horn Newton, J. (2020). Stanford-Binet Intelligence Scale. In V. Zeigler-Hill & T. K. Shackelford (Eds.), *Encyclopedia of personality and individual differences*. New York, NY: Springer.
- Hwang, A., Francesco, A. M., & Kessler, E. (2003). The relationship between individualism-collectivism, face, and feedback and learning processes in Hong Kong, Singapore, and the United States.

- Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34 (1), 72–90. Doi: 10.1177/0022022102239156
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60 (6), 581–592. Doi: 10.1037/0003-066X.60.6.581
- İnci, G., (2021). Galton'dan günümüze zekâ ve zekâ kuramları. *ODÜSOBİAD*, 11 (3), 1053-1068. Doi: 10.48146/odusobiad.996062
- Jacobson, T. (2003). *Confronting out discomfort: Clearing the way for anti-bias in early childhood*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Jagers, R. J., & Carroll, G. (2002). Issues in educating African American children and youth. In S. Stringfield & D. Land (Eds.), *Educating at-risk students* (pp. 48–65). Chicago, IL: National Society for the Study of Education.
- Jensen, E. P. (2009). *Teaching with poverty in mind: What being poor does to kids' brains and what schools can do about it*. Alexandria, VA: ASCD.
- Jones, S. M., & Dindia, K. (2004). A meta-analytic perspective on sex equity in the classroom. *Review of Educational Research*, 74 (4), 443–471. Doi: 10.3102/00346543074004443
- Kagan, J. (1976). Commentary on reflective and impulsive children: Strategies of information processing underlying differences in problem solving. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 41 (5) (Serial No. 168), 48–52.
- Kanaya, T., Scullin, M. H., & Ceci, S. J. (2003). The Flynn effect and U.S. policies: The impact of rising IQ scores on American society via mental retardation diagnoses. *American Psychologist*, 58 (10), 778–790. Doi: 10.1037/0003-066X.58.10.778
- King, R. B., & McInerney, D. M. (2014). Culture's consequences on student motivation: Capturing cross-cultural universality and variability through personal investment theory. *Educational Psychologist*, 49 (3), 175–198. Doi: 10.1080/00461520.2014.926813
- Klein, S. (Ed.). (1985). *Handbook for achieving sexual equity through education*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Koch, J. (2003). Gender issues in the classroom. In W. M. Reynolds, G. E. Miller & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Educational psychology* (pp. 259-281). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Kohn, A. (2012). Test today, privatize tomorrow: Using accountability to “reform” public schools to death. In W. H. Watkins (Ed.), *The assault on public education: Confronting the politics of corporate school reform* (pp. 79–96). New York, NY: Teachers College Press.
- Koppelman, K., & Goodhart, L. (2008). *Understanding human differences: Multicultural education for a diverse America* (Second edit.). Boston, MA: Pearson.
- Kornhaber, M., Fierros, E., & Veenema, S. (2004). *Multiple intelligences: Best ideas for research and practice*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Krätzig, G. P., & Arbuthnott, K. D. (2006). Perceptual learning style and learning proficiency: A test of the hypothesis. *Journal of Educational Psychology*, 98 (1), 238–246. Doi: 10.1037/0022-0663.98.1.238
- Lee, J. (2004). Multiple facets of inequity in racial and ethnic achievement gaps. *Peabody Journal of Education*, 79 (2), 51-73. Doi: 10.1207/s15327930pje7902_5
- Legg, S., & Hutter, M. (2007). A collection of definitions of intelligence. *Frontiers in Artificial Intelligence and Applications*, 157, 17–24.
- Liebert, R. M., Wicks-Nelson, R., & Kail, R. V. (1986). *Developmental psychology* (Fourth edit.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Lindsey, L. L. (2015). *Gender rules* (Sixth edit.). Boston, MA: Pearson.
- Long, M. (2000). *The psychology of education*. London: Taylor & Francis Group.
- Loo, R. (2004). Kolb's learning styles and learning preferences: is there a linkage?. *Educational Psychology*, 24 (1), 99-108. Doi: 10.1080/0144341032000146476
- Lynn, R. (2009). What has caused the Flynn effect? Secular increases in the Development Quotients of infants. *Intelligence*, 37 (1), 16–24. Doi: 10.1016/j.intell.2008.07.008
- Maher, F. A., & Ward, J. V. (2002). *Gender and teaching*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Marshall, C. S., & Reinhartz, J. (1997). Gender issues in the classroom. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 70 (6), 333-337. Doi: 10.1080/00098655.1997.10543538
- Matthews, J. S., Ponitz, C. C., & Morrison, F. J. (2009). Early gender differences in self-regulation and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 101 (3), 689–704. Doi: 10.1037/a0014240

- McGee-Banks, C. A., & Banks, J. A. (1995). Equity pedagogy: An essential component of multicultural education. *Theory Into Practice*, 34, 152–158. Doi: 10.1080/00405849509543674
- Mickelson, R. A. (2002). Race and education. In D. L. Levinson, P. W. Cookson, Jr. & A. R. Sadovnik (Eds.), *Education and sociology: An encyclopedia* (pp. 485–494). New York, NY: Routledge.
- Miles, T. R. (1957). Contributions to intelligence testing and the theory of intelligence. *British Journal of Educational Psychology*, 27 (3), 153-165.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2020). *Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı*. Erişim adresi (13 Mayıs 2024): https://hobogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020internet_BulteniSunu.pdf
- Moran, S., Kornhaber, M., & Gardner, H. (2006). Orchestrating multiple intelligences. *Educational Leadership*, 64 (1), 22–29.
- National Center for Education Statistics [NCES] (2015). *National assessment of educational progress*. Washington, DC: Author.
- Neisser, U., Boodoo, G., Bouchard, T. J., Jr., Boykin, A. W., Brody, N., Ceci, S. J., Halpern, D. F., Loehlin, J. C., Perloff, R., Sternberg, R. J., & Urbina, S. (1996). Intelligence: Knowns and unknowns. *American Psychologist*, 51 (2), 77–101. Doi: 10.1037/0003-066X.51.2.77
- Ng, J. C., Lee, S. S., & Park, Y. K. (2007). Contesting the model minority and perpetual foreigner stereotypes: A critical review of literature on Asian Americans in education. *Review of Research in Education*, 31 (1), 95–130. Doi: 10.3102/0091732X07300046095
- Nieto, S., & Bode, P. (2012). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education* (Sixth edit.). Boston, MA: Pearson.
- Nzinga-Johnson, S., Baker, J. A., & Aupperlee, J. (2009). Teacher-parent relationships and school involvement among racially and educationally diverse parents of kindergartners. *The Elementary School Journal*, 110 (1), 81–91. Doi: 10.1086/598844
- O'Connor, C., & Fernandez, S. D. (2006). Race, class, and disproportionality: Reevaluating the relationship between poverty and special education placement. *Educational Researcher*, 35 (6), 6-11. Doi: 10.3102/0013189X035006006
- Ogbu, J. U. (2004). Collective Identity and the burden of “acting white” in black history, community, and education. *The Urban Review*, 36 (1), 1–35. Doi: 10.1023/B:URRE.0000042734.83194.f6
- Özkan, H. H. (2006). Popüler kültür ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (1), 29-38.
- Paik, E. S., & Schraw, G. (2013). Learning with animation and illusions of understanding. *Journal of Educational Psychology*, 105 (2), 278–289. Doi: 10.1037/a0030281
- Pashler, H., McDaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning styles: Concepts and evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9 (3), 105-119. Doi: 10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x
- Piaget, J. (1972). *The psychology of intelligence*. Totowa, New Jersey: Littlefield Adams.
- Pritchard, A. (2005). *Ways of learning: Learning theories and learning styles in the classroom*. London, UK: David Fulton.
- Quílez-Robres, A., González-Andrade, A., Ortega, Z., & Santiago-Ramajo, S. (2021). Intelligence quotient, short-term memory and study habits as academic achievement predictors of elementary school: A follow-up study. *Studies in Educational Evaluation*, 70, 101020. Doi: 10.1016/j.stue-duc.2021.101020
- Raine, A., Reynolds, C., Venables, P. H., & Mednick, S. A. (2002). Stimulation seeking and intelligence: A prospective longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82 (4), 663–674. Doi: 10.1037/0022-3514.82.4.663
- Ramey, C. T., Ramey, S. L., & Lanzi, R. G. (2001). Intelligence and experience. In R. J. Sternberg & E. L. Grigorenko (Eds.), *Environmental effects on cognitive abilities* (pp. 83-118). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Robinson, J. P., & Theule-Lubienski, S. (2011). The development of gender achievement gaps in mathematics and reading during elementary and middle school: Examining direct cognitive assessments and teacher ratings. *American Educational Research Journal*, 48 (2), 268–302. Doi: 10.3102/0002831210372249
- Roid, G. H. (2003). *Stanford-Binet intelligence scales* (Fifth edit.). Itasca, IL: Riverside.
- Rosenfeld, M., & Rosenfeld, S. (2004). Developing teacher sensitivity to individual learning differences. *Educational Psychology*, 24 (4), 465-486. Doi: 10.1080/0144341042000228852

- Rothstein-Fisch, C., Greenfield, P. M., Trumbull, E., Keller, H., & Quiroz, B. (2010). Uncovering the role of culture in learning, development, and education. In D. D. Preiss & R. J. Sternberg (Eds.), *Innovations in educational psychology: Perspectives on learning, teaching, and human development* (pp. 269–294). New York: Springer Publishing Company.
- Rozencwajg, P., & Corroyer, D. (2005). Cognitive processes in the reflective-impulsive cognitive style. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 166 (4), 451–463. Doi: 10.3200/GNTP.166.4.451-466
- Sadker, M., Sadker, D., & Klein, S. (1991). Chapter 7: The issue of gender in elementary and secondary education. *Review of Research in Education*, 17 (1), 269-334. Doi: 10.3102/0091732X017001269
- Sadker, D. M., Zittleman, K., & Sadker, M. P. (2013). *Teachers, schools, and society* (Tenth edit.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Saklan, E., & Karakütük, K. (2022). Türkiye'deki Suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 51-76. Doi: 10.17860/mersinefd.975386
- Salman, U., Şimşek, A., Turfanda, M., Salman, A. B. (2017). Türkiye'de kullanılan zekâ ölçekleri. *FNG & Bilim Tıp Dergisi*, 3 (2-3), 87-89. Doi: 10.5606/fng.btd.2017.018
- Sammons, P. (1995). Gender, ethnic and socio-economic differences in attainment and progress: a longitudinal analysis of student achievement over 9 years. *British Educational Research Journal*, 21 (4), 465-485. Doi: 10.1080/0141192950210403
- Sattler, J. M. (2008). *Assessment of children: Cognitive applications* (Fifth edit.). San Diego, CA: Sattler.
- Schiff, M., Duyme, M., Dumaret, A., & Tomkiewicz, S. (1982). How much could we boost scholastic achievement and IQ scores? A direct answer from a French adoption study. *Cognition*, 12 (2), 165–196. Doi: 10.1016/0010-0277(82)90011-7
- Seifert, K., & Sutton, R. (2009). *Educational psychology*. Zurich, Switzerland: The Global Text Project.
- Seydi, A. R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 267-305.
- Shih, M., & Sanchez, D. T. (2005). Perspectives and research on the positive and negative implications of having multiple racial identities. *Psychological Bulletin*, 131 (4), 569–591. Doi: 10.1037/0033-2909.131.4.569
- Silver, H., Strong, R., & Perini, M. (1997). Integrating learning styles and multiple intelligences. *Educational leadership*, 55 (1), 22-27.
- Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic status and academic achievement: A meta-analytic review of research. *Review of Educational Research*, 75 (3), 417–453. Doi: 10.3102/00346543075003417
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice* (Twelveth edit.). London: Pearson Education, Inc.
- Smith, D. D. (2001). *Introduction to special education: Teaching in an age of opportunity*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Songür, N., & Olgun, O. (2020). Geçici koruma statüsündeki Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkokullarda yaşanan sorunlar: Ankara-Altındağ ilçesi örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55 (4), 2969-2996. Doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.12.1434
- Spelman, C. E. (1938). Measurement of intelligence. *Scientia, Milano*, 64, 75–82.
- Spender, D. (1982). *Invisible women: The schooling scandal*. London: Writers and Readers Publishing Cooperative.
- Stahl, S. A. (2002). Different strokes for different folks? In L. Abbeduto (Ed.), *Taking sides: Clashing on controversial issues in educational psychology* (pp. 98–107). Guilford, CT: McGraw-Hill/Duskin.
- Stephan, W. G., & Vogt, W. P. (Eds.). (2004). *Education programs for improving intergroup relations*. New York, NY: Teachers College.
- Sternberg, R. J. (1997). The concept of intelligence and its role in lifelong learning and success. *American Psychologist*, 52 (10), 1030–1037. Doi: 10.1037/0003-066X.52.10.1030
- Sternberg, R. J. (2008). Applying psychological theories to educational practice. *American Educational Research Journal*, 45 (1), 150–165. Doi: 10.3102/0002831207312910
- Sternberg, R. J. (2003). Contemporary theories of intelligence. In W. M. Reynolds, G. E. Miller & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of psychology: Educational psychology* (pp. 23-45). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.

- Sternberg, R. J., & Detterman, D. K. (Eds.). (1986). *What is intelligence? Contemporary viewpoints on its nature and definition*. Norwood, NJ: Ablex.
- Stoet, G., & Geary, D. C. (2013). Sex differences in mathematics and reading achievement are inversely related: Within-and across-nation assessment of 10 years of PISA data. *PLOS ONE*, 8 (3), e57988. Doi: 10.1371/journal.pone.0057988
- Strand, S., Deary, I. J., & Smith, P. (2006). Sex differences in Cognitive Abilities Test scores: A UK national picture. *British Journal of Educational Psychology*, 76 (3), 463–480. Doi: 10.1348/000709905X50906
- Suveren, S. (2006). *Anasınıfına devam eden çocuklar arasından üstün yetenekli olanların belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Tate, W. F., IV. (2008). “Geography of opportunity”: Poverty, place, and educational outcomes. *Educational Researcher*, 37 (7), 397-411. Doi: 10.3102/0013189X08326409
- Tenenbaum, H. R., & Ruck, M. D. (2007). Are teachers’ expectations different for racial minority than for European American students? A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 99 (2), 253–273. Doi: 10.1037/0022-0663.99.2.253
- Torrance, E. P. (1986). Teaching creative and gifted learners. In M. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (pp. 630–647). New York, NY: Macmillan.
- Ulum, Ö. G., & Kara, Ö. T. (2016). Savaşın Suriyeli sığınmacıların akademik başarısına etkileri. *International Journal of Social Science*, 48 (2) 413-423. Doi: 10.9761/JASSS3584
- Ünal, G., & Ergin, Ö. (2006). Buluş yoluyla fen öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına, öğrenme yaklaşımlarına ve tutumlarına etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 3 (1), 36-52.
- Vavrus, M. (2002). *Transforming the multicultural education of teachers*. New York: Teachers’ College Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wares, A. (2013). An application of the theory of multiple intelligences in mathematics classrooms in the context of origami. *International Journal of mathematical Education in Science and Technology*, 44 (1), 122-131. Doi: 10.1080/0020739X.2012.662297
- Waterhouse, L. (2006). Multiple intelligences, the Mozart effect, and emotional intelligence: A critical review. *Educational Psychologist*, 41 (4), 207–225. Doi: 10.1207/s15326985ep4104_1
- Watson, A. K., & Monroe, E. E. (1990). Academic achievement: A study of relationships of IQ, communication apprehension, and teacher perception. *Communication Reports*, 3 (1), 28-36. Doi: 10.1080/08934219009367498
- Whiting, B. B., & Whiting, J. W. M. (1975). *Children of six cultures*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Williams, R. F. (2009). Black-White biracial students in American schools: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 79 (2), 776–804. Doi: 10.3102/0034654309331561
- Williams, R. L. (2013). Overview of the Flynn effect. *Intelligence*, 41 (6), 753–764. Doi: 10.1016/j.intell.2013.04.010
- Willingham, D. T. (2004). Reframing the mind: Howard Gardner became a hero among educators simply by redefining talents as “intelligences” *Education Next*, 4 (3), 19-24.
- Witkin, H. A., Moore, C. A., Goodenough, D. R., & Cox, P. W. (1977). Field-dependent and field-independent cognitive styles and their educational implications. *Review of Educational Research*, 47 (1), 1–64. Doi: 10.2307/1169967
- Woolfolk, A. (2016). *Educational psychology* (Thirteenth edit.). Boston: Pearson.
- Yayak, A. (2018). Etnik kimlik algısının dört boyutu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 778-788. Doi: 10.15869/itobiad.346514
- Yılmaz-Aslan, H. (2023). Afgan göçmenlerin eğitime erişimde karşılaştıkları sorunlar: Van ve Meşhed örneği. *Ortadoğu ve Göç*, 13 (1), 75-99. Doi: 10.31834/ortadoguvegoc.1306703
- Zell, E., Krizan, Z., & Teeter, S. R. (2015). Evaluating gender similarities and differences using metasyntesis. *American Psychologist*, 70 (1), 10–20. Doi: 10.1037/a0038208
- Zepeda, M., Gonzalez-Mena, J., Rothstein-Fisch, C., & Trumbull, E. (2006). *Bridging cultures in early care and education*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Zhang, L. F., & Sternberg, R. J. (2005). Three-fold model of intellectual styles. *Educational Psychology Review*, 17 (1), 91-110.
- Zhang, L. F., & Sternberg, R. J. (2012). *The nature of intellectual styles*. London: Routledge.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLER VE KAPSAYICI EĞİTİM

Oğuzhan HAZIR¹

Örnek olay

Ayşe öğretmen, İstanbul'daki bir devlet okulunda farklı özel gereksinimli öğrencilere sahip sınıfta kapsayıcı bir eğitim yaklaşımını benimsemektedir. Otizm tanısı olan Ahmet, Down Sendromu tanısı olan Zeynep, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı olan Mehmet, Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen mülteci Meha ve görme engelli Ali, özel ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş eğitim planlarıyla destekleniyorlardı. Ayşe öğretmen, Ali'nin görme engeline rağmen başarılı olabilmesi için özel materyaller kullanıyor, diğer öğrencileri de Ali'ye destek olmaları konusunda onu teşvik ediyordu. Bir gün, bir öğrencinin Ahmet'e "Sen otistiksin, bu yüzden farklısın" demesi üzerine Ayşe öğretmen, farklılıkların bir zenginlik olduğunu vurgulayan bir ders verdi. Farklılıklar üzerine yapılan etkinlikte öğrenciler birbirlerini daha iyi anlamaya başladılar. Ayşe öğretmen'in çabaları sadece özel gereksinimli öğrenciler için değil, tüm sınıf için daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir ortamın oluşmasını sağlıyordu. Onun bu yaklaşımı, geleceğin daha anlayışlı ve saygılı bireylerini yetiştirme yolunda önemli bir adımdı.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, oğuzhanhazir@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-6010-9364

10. Heterojen grupları sınıfınızda nasıl oluşturursunuz? Bunun için hangi teknikler kullanılabilir?
11. Merkezi bir eğitim sisteminde okul düzeyinde kapsayıcı eğitim programının esnek sunumu nasıl yapılabilir?
12. Kapsayıcı bir eğitim ortamı yaratmada okul yöneticilerinin rolü nasıl olmalıdır?
13. Öğrenme için Evrensel Tasarım modelinin eğitimde bütün çocuklara erişim ve katılım bağlamında etkileri neler olabilir?
14. Öğretmenliğe başladığınızda sınıf ortamını Evrensel Tasarım ilkelerine göre nasıl düzenlersiniz?
15. Çoklu ifade, çoklu temsil ve çoklu katılım ifadelerini örneklerle açıklayınız.
16. Tüm çocukların aynı sınıfta eğitim almasının önündeki zorluklar ve avantajlar ne olabilir?

KAYNAKLAR

- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: Lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6 (1), 7-16.
- Ainscow, M., Booth, T., & Dyson, A. (2006). *Improving schools, developing inclusion*. London: Routledge.
- Akkök, F. (2001). The past, present and future of special education: The Turkish Perspective. *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 6 (1), 15-22.
- Amaç, Z. (2021). Kapsayıcı eğitim ve ilkokul öğretmenleri: Sistematik bir inceleme. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (19), 74-97.
- Amaç, Z. (2023). *Sınıf öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim ve uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Dicle Üniversitesi.
- Appelbaum, M. (2009). *The one-stop guide to implementing RTI: Academic and behavioral interventions, K-12*. London: Sage.
- Barton, L. 2003. *Inclusive education and teacher education: A basis of hope or a discourse of delusion*, University of London, Institute of Education. <http://www.leeds.ac.uk/disability-studies/archiveuk/barton/inclusive%20education.pdf>
- Booth, T. (2011). The name of the rose: Inclusive values into action in teacher education. *Prospects*, 41 (3), 303-318.
- Booth, T., & Ainscow, M. (2002). *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. Bristol: Centre for Studies on Inclusive Education (CSIE).
- Booth, T. & Ainscow, M. (2011). *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools* (Third edit.). Bristol: Centre for Studies on Inclusive Education (CSIE).
- Burke, J., Bezyak, J., Fraser, R. T., Pete, J., Ditchman, N., & Chan, F. (2013). Employers' attitudes towards hiring and retaining people with disabilities: A review of the literature. *The Australian Journal of Rehabilitation Counselling*, 19 (1), 21-38.
- CAST (2018). *Universal design for learning guidelines version 2.2*. <http://udlguidelines.cast.org>
- Crane, L., Chester, J. W., Goddard, L., Henry, L. A., & Hill, E. (2016). Experiences of autism diagnosis: A survey of over 1000 parents in the United Kingdom. *Autism*, 20 (2), 153-162.
- Çitil, M. (2021). *Türkiye'de özel eğitim: Tarihsel, politik ve yasal gelişmeler* (Üçüncü. bas.). Ankara: Vize Akademik.

- Department for Education and Department of Health and Social Care. (2015). *Special educational needs and disability code of practice: 0 to 25 years*. London: Department for Education.
- Edyburn, D. L. (2005). Universal design for learning. *Special Education Technology Practice*, 7 (5), 16-22.
- Eng, M. (1980). Özel eğitim ve genel eğitimin ilişki ve etkileşimleri. *Eğitim ve Bilim*, 5 (26), 15-20.
- Eng, M. (2022). *Bitmeyen gece* (Yirmi sekizinci bas.). İstanbul: Ötügen.
- Finkelstein, V. (1980). *Attitudes and disabled people: Issues for discussion*. New York: World Rehabilitation Fund, Inc.
- Florian, L. (2009). Towards inclusive pedagogy. In P. Hick, R. Kershner & P. Farrell (Eds.), *Psychology for inclusive education: new directions in theory and practice* (pp. 38–51). London: Routledge Falmer.
- Florian, L. (2019). On the necessary co-existence of special and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 23 (7-8), 691-704.
- Florian, L., & Black-Hawkins, K. (2011). Exploring inclusive pedagogy. *British Educational Research Journal*, 37 (5), 813-828.
- Florian, L., Black-Hawkins, K., & Rouse, M. (2016). *Achievement and inclusion in schools*. London: Routledge.
- Florian, L., Young, K., & Rouse, M. (2010). Preparing teachers for inclusive and diverse educational environments: Studying curricular reform in an initial teacher education course. *International Journal of Inclusive Education*, 14 (7), 709-722.
- Forlin, C. (2010). Developing and implementing quality inclusive education in Hong Kong: Implications for teacher education. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 10, 177-184.
- Friend, M. (2018). *Special education: Contemporary perspectives for school professionals* (Fifth edit.). Boston: Pearson.
- Friend, M., & Bursuck, W. D. (2012). *Including students with special needs: A practical guide for classroom teachers* (Sixth edit.). New York: Pearson.
- Galloway, D. (2018). *Schools, pupils and special educational needs*. London: Routledge.
- Gravel, J. W., & Tucker-Smith, N. (2024). Universal design for learning guidelines: Past, present and promise. In T. E. Hall, K. H. Robinson, & D. Gordon (Eds.), *Universal design for learning in the classroom: Practical applications for K–12 and beyond* (Second edit.) (pp. 1-28). New York: The Guilford Press.
- Gül, S. O. (2014). Farklılaştırılmış öğretim ve uyarlamalar. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (5), 111-123.
- Hagger, H., & McIntyre, D. (2006). *Learning teaching from teachers: realising the potential of school-based teacher education*. Maidenhead: Open University Press.
- Hazır, O., & Harris, R. (2023). To what extent does distance learning support the development of positive attitudes towards inclusive education: a comparison of primary education trainee teachers in England and Türkiye? *European Journal of Special Needs Education*. Doi: 10.1080/08856257.2023.2242028.
- Hazır, O., & Williams, T. (In Review). The drivers of change in special education in Türkiye: Towards inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*.
- Hebron, J., Oldfield, J., & Humphrey, N. (2017). Cumulative risk effects in the bullying of children and young people with autism spectrum conditions. *Autism*, 21 (3), 291-300.
- Hornby, G. (2021). Inclusive education for children with special educational needs: A critique. *International Journal of Disability, Development and Education*, 68 (4), 546-556.
- Hornby, G. & Kauffman, J. M. (2021). Special and inclusive education: Perspectives, challenges and prospects. *Education Sciences*, 11 (7), 362. Doi: 10.3390/educsci11070362
- Hornby, G., & Kauffman, J. M. (2024). Inclusive education, intellectual disabilities and the demise of full inclusion. *Journal of Intelligence*, 12 (2), 20. Doi: 10.3390/jintelligence12020020
- Hosp, J. L., Huddle, S., Ford, J. W., & Hensley, K. (2016). Learning disabilities/special education. In S. R. Jimerson, M. K. Burns, & A. M. VanDerHeyden (Eds.), *Handbook of response to intervention: The science and practice of multi-tiered systems of support* (pp. 43-58). New York: Springer.
- Hsien, M., Brown, P. M., & Bortoli, A. (2012). Teacher qualifications and attitudes toward inclusion. *Australasian Journal of Special and Inclusive Education*, 36 (2), 26-41. Doi: 10.1375/ajse.33.1.26
- Hughes, C. A., & Dexter, D. D. (2011). Response to intervention: A research-based summary. *Theory into Practice*, 50 (1), 4-11.

- Hürriyet Gazetesi. (2024, 7 Haziran). *Anaokulundaki mezuniyet töreninden dışlanan otizmli Asil'in annesi: Varız buradayız yok sayamazsınız*. Hürriyet. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/anaokulundaki-mezuniyet-torenden-dislanan-otizmli-asilin-annesi-variz-buradayiz-yok-sayamazsiniz-42473738>
- ICF. (2001). *International classification of functioning, disability, and health (ICF)*: Biopsychosocial model of disability. World Health Organization. https://www.cdc.gov/nchs/data/icd/icfoverview_final-forwho10sept.pdf
- Kashikar, L., Soemers, L., Lüke, T., & Grosche, M. (2023). Does the 'Learning disability' label lower teachers' performance expectations? *Social Psychology of Education*, 26 (4), 971-1000.
- Kaşgarlı Mahmud. (2016). *Divan-ü lûgat-it-Türk* (Dördüncü bas.). Konya: Salon Yayınları.
- Kauffman, J. M., & Hornby, G. (2020). Inclusive vision versus special education reality. *Education Sciences*, 10 (9), 258. Doi: 10.3390/educsci10090258
- Kudlick, C. J. (2003). Disability history: Why we need another "other". *The American Historical Review*, 108 (3), 763-793.
- Meyer, A., Rose, D. H., & Gordon, D. (2014). *Universal design for learning: Theory & practice*. Wakefield, MA: CAST Professional Publishing.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). *Kapsayıcı eğitim nedir?* https://kizihl29.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/29/01/762632/dosyalar/2021_03/17111819_KapsayıcıYeYitim_BirleYitirilmeyi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). *Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları ulusal eylem planı (2022-2026) kapsamındaki çalışmalar*. <https://orgm.meb.gov.tr/www/kaynastirmabutunlestirme-yoluyla-egitim-uygulamaları-ulusal-eylem-planı-2022-2026-kapsamındaki-calismalar/icerik/2348>
- NTV. (2017, Mart 20). *Kan nakliyle HIV bulaştı, şimdi 21 yaşında*. <https://www.ntv.com.tr/saglik/kan-nakliyle-hiv-bulasti-simdi-21-yasinda,3DoTDWlhqk6FzReFKUOBIG>
- Oliver, M. (1990). *The politics of disablement*. London: Palgrave.
- Oliver M. (2013). The social model of disability: thirty years on. *Disability & Society*, 28 (7), 1024-1026. Doi: 10.1080/09687599.2013.818773
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). *Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı*. <https://mevzuat.meb.gov.tr/>
- Özer, S., & Yılmaz, E. (2016). Farklılaştırılmış öğretim. İçinde E. Yılmaz, M. Çalışkan, & S. A. Sulak (Ed.), *Eğitim bilimlerinden yansımalar* (ss. 127-140). İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Pearson, V., Ip, F., Hui, H., & Yip, N. (2003). To tell or not to tell; disability disclosure and job application outcomes. *Journal of Rehabilitation*, 69 (4), 35-38.
- Rose, D. (2000). Universal design for learning. *Journal of Special Education Technology*, 15 (4), 47-51.
- Rose, D., & Meyer, A. (2002). *Teaching every student in the digital age: Universal design for learning*. Alexandria, VA: ASCD.
- Rubie-Davies, C. M. (2010). Teacher expectations and perceptions of student attributes: Is there a relationship? *British Journal of Educational Psychology*, 80 (1), 121-135.
- Sakız, H. (2022). *Eğitimde bir kalite modeli olarak kapsayıcı eğitim*. Nobel Yayınları.
- Sakız, H. (2023a). Özel gereksinimli çocukların eğitimi. İçinde H. Kaçan & V. B. Değer (Ed.), *Özel gereksinimli çocuğa multidisipliner yaklaşım* (ss. 279-300). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Sakız, H. (2023b). Kapsayıcı eğitimde destekleyici psikososyal ve pedagojik hizmetler. İçinde H. Şimşek & S. S. Kula (Ed.), *Herkes için kapsayıcı eğitim* (ss. 295-336). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Sakız, H., Ekinci, A., & Baş, G. (2020). Inclusive education for religious minorities: The Syrians in Turkey. *Social Inclusion*, 8 (3), 296-306.
- Sancaklı, S. (2006). Hz. Peygamber'in engellilere karşı bakış açısının tesbiti. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6 (3), 37-72.
- Schuelka, M. J. (2018). *Implementing inclusive education. K4D Helpdesk Report*. Brighton Institute of Development Studies.
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice*. Boston: Pearson.
- Slee, R. (2011). *The irregular school: Exclusion, schooling, and inclusive education*. London: Routledge.
- Smith, R. W., Osborne, L. T., Crim, D., & Rhu, A. H. (1986). Labeling theory as applied to learning disabilities: Survey findings and policy suggestions. *Journal of Learning Disabilities*, 19 (4), 195-202.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. Boston: Pearson Education.
- Tomlinson, C. A., & Imbeau, M. B. (2010). *Leading and managing a differentiated classroom*. Alexandria, VA: ASCD.

- Türkiye Cumhuriyeti. (1961). 1961 Anayasası. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1961-anayasasi/>
- Türkiye Cumhuriyeti. (1965). 657 sayılı devlet memurları kanunu. Resmî Gazete, 23.07.1965 tarih ve 12056 sayılı.
- Türkiye Cumhuriyeti. (2003). 4857 sayılı İş Kanunu. Resmî Gazete, 10.06.2003 tarih ve 25134 sayılı.
- UNICEF (t.y.). *Inclusive education*. UNICEF. <https://www.unicef.org/education/inclusive-education>
- UNESCO. 2017. *A guide for ensuring inclusion and equity in education*. UNESCO. http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002482/2482_54e.pdf
- UPIAS (1976). *Fundamental principles of disability*. UPIAS.
- Wilkinson, M. L. (2014). The concept of the absent curriculum: The case of the Muslim contribution and the English national curriculum for history. *Journal of Curriculum Studies*, 46 (4), 419-440.
- Yusuf Has Hacib. (2018). *Kutadgu Bilig*. İstanbul: Kabalıcı.

ÖĞRENME VE GELİŞİMDE AİLE KATILIMI VE DESTEĞİ

Betül TANACIOĞLU AYDIN¹

Örnek olay

Doğa 8 yaşında ilkokul 3. sınıf öğrencisidir. 1. sınıfta okuma yazmayı öğrenmiş, fakat özellikle Türkçe ve Matematik derslerinde öğrenme hedeflerine ulaşma noktasında sıklıkla bireysel desteğe ihtiyaç duymaktadır. Doğa'nın anne ve babası, Doğa 5 yaşından itibaren boşanmıştır ve Doğa annesi ile yaşamaktadır. Doğa'nın sınıf öğretmeni Ayşe Öğretmen, annesine evde Matematik ve Türkçe derslerini desteklemeye yönelik etkinlikler göndermekte, her ay yaptığı veli toplantılarına katılım göstermesi için annesi ile iletişim kurmaktadır. Fakat annesi haftanın 6 günü çalışmakta, akşam eve geç geldiği için de Ayşe Öğretmen tarafından verilen etkinlikleri Doğa ile tamamlamakta zorluk çekmektedir.

Bu durumda ne düşünürdünüz?

1. Ayşe öğretmenin Doğa'nın annesine önerdiği etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Ayşe öğretmenin önerdiği aile katılımcı ev etkinlikleri Doğa'nın gelişimi ve öğrenme süreci için yeterli midir? Aile katılımı noktasında Ayşe'nin aile üyeleri farklı neler yapabilir?

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, betul.tanaciogluaydin@bau.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4888-4269

KAYNAKLAR

- Adams, M. B., Womack, S. A., Shatzer, R. H., & Coldarella, P. (2010). Parent involvement in school wide social skills instruction: Perceptions of a home note program. *Education, 13* (3), 513- 528.
- Ahioglu Lindberg, E. N., & Oğuz, K. (2016). İlköğretimde aile katılımı: Bir geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences, 13* (3), 4135-4151. Doi:10.14687/ijhs.v13i3.3711
- Akay, Y., & Küçükkaragöz, H. (2014). Aile katımlı performans görevlerinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin matematik dersi erişimi ve tutumlarına etkisi. *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9* (5), 47-66. Doi: 10.7827/TurkishStudies.6586
- Akkaya, M. (2007). Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi.
- Aksu, F. F., & Karaçöp, A. (2015). Ev temelli fen öğrenme etkinliklerine aile katılımının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(1), 154-179.
- Argon, T., & Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*, 80-95.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9* (18), 119-135.
- Badri, M., Al Qubaisi, A., Al Rashedi, A., & Yang, G. (2014). The causal relationship between parental involvement and children's behavioural adjustment to KG-1 schooling. *International Journal of Child Care and Education Policy, 8* (3), 1-21. Doi: 10.1007/s40723-014-0003-6
- Balkar, B. (2009). Okul-aile iş birliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3* (36), 105- 123.
- Barnard, W. M. (2004). Parent involvement in elementary school and educational attainment. *Children and Youth Services Review, 26* (1), 39-62. Doi: 10.1016/j.childyouth.2003.11.002
- Başkan, D. N., & Kutluca, A. Y. (2020). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz-yeterlilik inançlarının incelenmesi: Denizli ili örneği. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4* (3), 392-423. Doi: 10.24130/eccd-jecs.1967202043251
- Becker, H. J., & Epstein, J. L. (1982). Parent involvement: A survey of teacher practices. *The Elementary School Journal, 83* (2), 85-102. Doi: 10.1086/461297
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. London: Harvard University Press.
- Carlisle, E., Stanley, L., & Kemple, K. M. (2005). Opening Doors: Understanding school and family influences on family involvement. *Early Childhood Education Journal, 33* (3), 155-162. Doi: 10.1007/s10643-005-0043-1
- Carter, R. S., & Wojtkiewicz, R. A. (2000). Parental involvement with adolescents' education: Do daughters or sons get more help? *Adolescence, 35* (137), 29-44.
- Christenson, S. L. (2003). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Quarterly, 18* (4), 454-482. Doi: 10.1521/scpq.18.4.454.26995
- Christenson, S. L., & Sheridan, S. M. (2001). *Schools and families: Creating essential connections for learning*. New York, NY: Guilford Press.
- Çalışkan, E. F. (2022). İlkokulda aile katılımı: Veliler ne düşünüyor? *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 31*, 328-347. Doi: 10.29000/rumelide.1221587
- Çamlıbel-Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10* (1), 1-18. Doi: 10.11616/AbantSbe.256
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online, 2* (2), 28-34.
- Çelik, R.R. (2003). *Zihin engelli çocuğu olan anne-babaların okulda anne-baba katılımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi (Bursa ilinde bir araştırma)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi.
- Çubukçu, Z., & Girmen, P. (2006). Ortaöğretim kurumlarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(16), 121-136.
- Davies, D. (1988). Low-income parents and the schools: A research report and a plan for action. *Equity and Choice, 4* (3), 51-57.
- Davies, D. (1997). Crossing boundaries: How to create successful partnerships with families and communities. *Early Childhood Education Journal, 25* (1), 73-77

- Decker, C. A., & Decker, J. R. (2005). *Planning and administering early childhood programs* (Eighth edit.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Doğan, M. F. (2021). İlkokul 1. sınıfta aile katılımı: Sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6 (1), 217-229.
- Eccles, J.S., & Harold, R. D. (1993). Parent-school involvement during the early adolescent years. *Teachers College Record*, 94 (3), 568-587.
- Eccles, J. S., & Harold, R. D. (2013). Family involvement in children's and adolescents' schooling. In *Family-school links* (pp. 3-34). New York, NY: Routledge.
- Eccles, J. S., & Harold, R. D. (1996). Family involvement in children's and adolescents' schooling. In A. Booth & J. F. Dunn (Eds.), *Family-school links: How do they affect educational outcomes?* (pp. 3-34). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Eliason, C. & Jenkins, L. (1994). *A Practical Guide to Early Childhood Curriculum*. New York, NY: Macmillan Publishing Company.
- Epstein, J. L. (1992). School and family partnerships. In M. Alkin (Ed.). *Encyclopedia of Educational research* (pp. 1139-1151). New York: MacMillan.
- Epstein, J. L. (1995). School-family-community partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76 (9), 701-712.
- Epstein, J. L. (2005). A case study of the partnership schools comprehensive school reform (CSR) model. *The Elementary School Journal*, 106 (2), 151-170. Doi: 10.1086/499196
- Epstein, J. L. (2008). Improving family and community involvement in secondary schools. *Principal Leadership*, 8 (2), 9-12.
- Epstein, J. L. (2010). School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share. *Phi Delta Kappan*, 92 (3), 81-96. Doi: 10.1177/003172171009200326
- Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (Second edit.). New York, NY: Routledge.
- Epstein, J. L., & Dauber, S. L. (1991). School programs and teacher practices of parent involvement in inner-city elementary and middle schools. *The Elementary School Journal*, 91 (3), 289-305. Doi: 10.1086/461656
- Erdoğan, Ç., & Demirkasimoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3 (3), 399-431.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13, 1-22 (2001). Doi: 10.1023/A:1009048817385
- Gül, A. (2023). Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine dayalı olarak ailelerin eğitim sürecine katılmalarının öğrenci başarısına etkisinin incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9 (108), 5287- 5317. Doi: 10.29228/sss.6 6542
- Günay-Bilaloğlu, R. (2014). *Okul öncesi eğitimde aile katılımı etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ve aile katılımı etkinliklerinin dil-matematik becerilerinin geliştirilmesine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi.
- Günay-Bilaloğlu, R., & Aktaş Arnas, Y. (2019). Barriers to parental involvement in preschool education and problems encountered in process. *Hacettepe University Journal of Education*, 34 (3), 804-823.
- Güzelyurt, T., Birge, F., & Ökten, A. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2 (1), 64-74. Doi: 10.33400/kuje.538425
- Grossman, S. (1999). Examining the origins of our beliefs about parents. *Childhood Education*, 76 (1), 24-27. Doi: 10.1080/00094056.1999.10522065
- Hara, S. R., & Burke, D. J. (1998). Parent involvement: The key to improved student achievement. *The School Community Journal*, 8 (2), 9-19.
- Handayani, D. A. P, Magta, M., & Wirabrata, D. G. F. (2020). How parents' academic background can affect parental involvement in preschooler's education. *Jurnal Pendidikan Anak Usia Dini Undiksha*, 8 (1), 53-60.
- Holloway, S. D., Yamamoto, Y., Suzuki, S., & Mindnich, J. D. (2008). Determinants of parental involvement in early schooling: Evidence from Japan. *Early Childhood Research & Practice*, 10 (1), 1-10.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63 (1), 37-52. Doi: 10.1080/00131911.2010.488049
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., &

- Closson, K. (2005). Why do parents become involved? Research findings and implications. *The Elementary School Journal*, 106 (2), 105–130. Doi: 10.1086/499194
- Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research*, 67 (1), 3–42. Doi: 10.2307/1170618
- Kirkhaug, B., Drugli, M. B., Klöckner, C. A., & Mørch, W. T. (2013). Association between parental involvement in school and child conduct, social, and internalizing problems: Teacher report. *Educational Research and Evaluation*, 19 (4), 346–361. Doi: 10.1080/13803611.2013.771893
- Lindberg, E.N. (2018). Öğretmen eğitiminde aile katılımı: Ne, neden ve nasıl? *Kastamonu Education Journal*, 26 (3), 953-964. Doi:10.24106/kefdergi.413394
- Liontos, L. B. (1992). *At-risk families and schools: Becoming partners*. Eugene, OR: ERIC Clearinghouse on Educational Management, College of Education, University of Oregon.
- Magwa, S., & Mugari, S. (2017). Factors affecting parental involvement in the schooling of children. *International Journal of Academic Research and Reflection*, 5 (1), 74-81.
- Moles, O. C., & D'Angelo, D. (Eds.) (1993). *Building school-family partnerships: Workshops for urban educators*. Washington, DC: U. S. Department of Education, Office of Educational Research and Improvement (OERI).
- Orçan Kaçan, M., Dönmez, Z., & Kimzan, İ. (2020). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: Anne ve baba görüşleri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 170-179. Doi: 10.21666/muefd.694389
- Özke-Kocabaş, E. (2006). Parent involvement in education: Studies in Turkey and in the world. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3 (26), 143-153. Doi: 10.17066/pdrd.25963
- Pomerantz, E. M., Moorman, E. A., & Litwack, S. D. (2007). The how, whom, and why of parents' involvement in children's academic lives: More is not always better. *Review of Educational Research*, 77 (3), 373-410. Doi: 10.3102/003465430305567
- Peña, D. C. (2000). Parent involvement: Influencing factors and implications. *The Journal of Educational Research*, 94 (1), 42–54. Doi: 10.1080/00220670009598741
- Sakız, H. (2024). *Eğitimde bir kalite modeli olarak kapsayıcı eğitim* (Üçüncü bas.). Ankara: Nobel.
- Sakız, H., & Göksu, İ. (Ed.). (2022). *Kapsayıcı eğitim: Tüm çocuklar için katılım öğrenme ve gelişim modeli*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları.
- Selamik Ay, T., & Aydoğdu, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 562-590. Doi: 10.14520/adyusbd.04626
- Sheldon, S. B. (2002). Parents' social networks and beliefs as predictors of parent involvement. *The Elementary School Journal*, 102 (4), 301–316. Doi: 10.1086/499705
- Şad, S. N. (2012). Investigation of parental involvement tasks as predictors of primary students' Turkish, math and science & technology achievement. *Eurasian Journal of Educational Research*, 49, 135-154.
- Şahan, B. (2021). Öğrenci başarısını yordamada evde ebeveyn katılımının ve ebeveynlik biçiminin etkisi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 365-387.
- Şeker, P. T., & Savaş, Ö. (2023). Okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 64-83. Doi: 10.34056/aujef.1118257
- Taytak-Küçük, E., & Taşkın, P. (2023). Özel eğitimde ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13 (2), 1471-1490. Doi: 10.24315/tred.1167114
- Varol, V., Kılıç, M., Çelik, H. Y., Güneş, M., & Varol, M. (2023). Okul öncesi dönemde aile katılım çalışmalarına anne ve babaların katılım düzeylerini incelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 9 (19), 157-177.
- Vellymalay, S. K. N. (2012). Parental involvement at home: Analyzing the influence of parents' socio-economic status. *Studies in Sociology of Science*, 3 (1), 1-6.
- Walker, J. M. T., Wilkins, A. S., Dallaire, J. R., Sandler, H. M., & Hoover- Dempsey, K. V. (2005). Parental involvement: Model revision through scale development. *Elementary School Journal*, 106 (2), 85–104.
- Wang, M. T., & Sheikh-Khalil, S. (2014). Does parental involvement matter for student achievement and mental health in high school? *Child Development*, 85 (2), 610–625. Doi: 10.1111/cdev.12153
- Weber, A. (2010). *Can family involvement improve educational outcomes in developing countries?* https://www.econstor.eu/bitstream/10419/37533/1/VfS_2010_pid_504.pdf

EĞİTİM PSİKOLOJİSİ VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ

İdris GÖKSU ¹

Örnek olay

Melike öğretmen, göreve yeni başladığı okulda birkaç hafta içerisinde öğrencilerin derse katılımlarının düştüğünü, derse odaklanmayıp kendi aralarında daha sık konuşmaya başladıklarını ve sorumluluklarını yeterince yerine getirmediklerini fark etmiştir. Akıllı tahtadan konuyla ilgili video ve animasyon açıp izletmeyi, kaynakları ve öğretim tekniklerini çeşitlendirmeyi ve somut materyaller kullanmayı denemesine rağmen, öğrencilerin tutum ve davranışlarında beklediği gelişmeyi sağlayamamıştır. Ayrıca velilerle görüştüğünde çocukların genellikle akademik görevlerini yerine getirmemek için sürekli bahaneler ürettiklerini ve akıllarının sosyal medya veya dijital oyunlarda olduğunu ifade etmişlerdir. Pedagojik bilgi ve konu alanı bilgisi iyi düzeyde olan ve mesleğini oldukça seven Melike Öğretmen, bu duruma bir anlam verememektedir. Bunca çabanın sonuç vermediğini gördükçe motivasyonu düşmekte ve bu durum hem mesleki hem de aile hayatını olumsuz etkilemektedir.

¹ Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, idrisgoksu@artuklu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7120-6562

Bölüm Sonu Tartışma Soruları

1. Bir olgunun teknoloji olarak değerlendirilebilmesi için hangi özellikte olması gerekir? Tartışınız.
2. Öğretim teknolojilerinin tanımını yaparak ne olmadığını tartışınız.
3. Öğretim teknolojileri, tarihsel süreç içerisinde neden farklı şekillerde tanımlanmıştır? Tartışınız.
4. Öğretim tasarımının tanımını, ilkelerini ve aşamalarını özetleyiniz.
5. Öğretim tasarımı sürecinde öğretim teknolojilerinin rolü nedir? Tartışınız.
6. Eğitimde teknoloji entegrasyonu sürecinde paydaşların sorumlulukları nelerdir? Açıklayınız.
7. Dijital içerik geliştirirken dikkate almamız gereken teori ve ilkeler nelerdir? Açıklayınız.
8. Çoklu ortam içerikleri kullanılarak dersler daha eğlenceli hale getirilebilir mi? Nasıl?
9. Yenilikçi öğrenme yaklaşımlarına uygun öğretim tasarımı yapmak için nasıl bir yol izlenmeli?
10. Bilişsel teoriler öğretim teknolojilerini nasıl etkilemiştir?
11. Öğretim teknolojilerinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?
12. Yapay zekâ teknolojisinin eğitimin kurallarını değiştireceğini düşünüyor musunuz? Tartışınız.

KAYNAKLAR

- AECT. (2008). Definition. In A. Januszewski & M. Molenda (Eds.), *Educational technology: A definition with commentary* (pp. 1-14). New York: Routledge.
- Allswey, A., & Al-Samarraie, H. (2019). M-learning adoption in the Arab gulf countries: A systematic review of factors and challenges. *Education and Information Technologies*, 24 (5), 3163–3176. Doi: 10.1007/s10639-019-09923-1
- Angeli, C., & Valanides, N. (2009). Epistemological and methodological issues for the conceptualization, development, and assessment of ICT–TPCK: Advances in technological pedagogical content knowledge (TPCK). *Computers & Education*, 52 (1), 154-168. Doi: 10.1016/j.compedu.2008.07.006
- Baukal, C. E., Ausburn, F. B., & Ausburn, L. J. (2013). A proposed multimedia cone of abstraction: Updating a classic instructional design theory. *i-manager's Journal of Educational Technology*, 9 (4), 15-24.
- Bowman, M. A., Vongkulluksn, V. W., Jiang, Z., & Xie, K. (2020). Teachers' exposure to professional development and the quality of their instructional technology use: The mediating role of teachers' value and ability beliefs. *Journal of Research on Technology in Education*, 54 (2), 188–204. Doi: 10.1080/15391523.2020.1830895

- Branch, R.M., & Kopcha, T. J. (2014). Instructional design models. In J. Spector, M. Merrill, J. Elen, M. Bishop (Eds.) *Handbook of research on educational communications and technology* (pp. 77-87). New York: Springer. Doi: 10.1007/978-1-4614-3185-5_7
- Branson, R. K., Rayner, G. T., Cox, J. L., Furman, J. P., King, F. J., & Hannum, W. H. (1975). *Interservice procedures for instructional systems development: Executive summary and model*. <https://apps.dtic.mil/sti/citations/tr/ADA019486>
- Carmigniani, J., Furht, B., Anisetti, M., Ceravolo, P., Damiani, E., & Ivkovic, M. (2011). Augmented reality technologies, systems and applications. *Multimedia Tools and Applications*, 51 (1), 341–377. Doi: 10.1007/s11042-010-0660-6
- Chang, S., Hsu, T., Kuo, W., & Jong, M. S. (2020). Effects of applying a VR-based two-tier test strategy to promote elementary students' learning performance in a Geology class. *British Journal of Educational Technology*, 51 (1), 148–165. Doi: 10.1111/bjet.12790
- Chen, G. D., Chang, C. K., & Wang, C. Y. (2008). Ubiquitous learning website: Scaffold learners by mobile devices with information-aware techniques. *Computers & Education*, 50 (1), 77–90. Doi: 10.1016/j.compedu.2006.03.004
- Chiang, F. K., Zhu, G., Wang, Q., Cui, Z., Cai, S., & Yu, S. (2016). Research and trends in mobile learning from 1976 to 2013: A content analysis of patents in selected databases. *British Journal of Educational Technology*, 47, 1006–1019. Doi: 10.1111/bjet.12311
- Chiu, T. K., Xia, Q., Zhou, X., Chai, C. S., & Cheng, M. (2023). Systematic literature review on opportunities, challenges, and future research recommendations of artificial intelligence in education. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 4, 100118. Doi: 10.1016/j.caeai.2022.100118
- CIT. (1970). *To improve learning: A report to the president and congress of the United States*. US Government Printing Office.
- Coban, M., Bolat, Y. I., & Goksu, I. (2022). The potential of immersive virtual reality to enhance learning: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 36, 100452. Doi: 10.1016/j.edurev.2022.100452
- Correia, A. P., Liu, C., & Xu, F. (2020). Evaluating videoconferencing systems for the quality of the educational experience. *Distance Education*, 41 (4), 429–452. Doi:10.1080/01587919.2020.1821607
- Crompton, H., & Sykora, C. (2021). Developing instructional technology standards for educators: A design-based research study. *Computers and Education Open*, 2, 100044. Doi: 10.1016/j.caeo.2021.100044
- Çoban, M., & Goksu, İ. (2022). Using virtual reality learning environments to motivate and socialize undergraduates in distance learning. *Participatory Educational Research*, 9 (2), 199-218.
- Dale, E. (1969). *Audiovisual methods in teaching* (Third edit.). New York: Dryden Press.
- Dalgarno, B. (2001). Interpretations of constructivism and consequences for computer assisted learning. *British Journal of Educational Technology*, 32 (2), 183-194.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13 (3), 319-340. Doi: 10.2307/249008
- Davis, F. D. (1993). User acceptance of information technology: System characteristics, user perceptions and behavioral impacts. *International Journal of Man-Machine Studies*, 38 (3), 475-487.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretim sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dewey, J. (1930). *Democracy and education*. Mass., USA: Macmillan Company.
- Dugger, W. E. (1988). Technology-the discipline. *Technology Teacher*, 48 (1), 3-6.
- Ely, D. P. (1963). *The changing role of the audio visual process in education: a definition and a glossary of related terms*. National Education Association. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED016409.pdf>
- Gedik, N. (2016). Karma öğrenme. İçinde K. Çağıltay & Y. Göktaş (Ed.), *Öğretim Teknolojilerinin temelleri: Teoriler, araştırmalar, eğilimler* (ss. 499-520). Ankara: Pegem Akademi.
- Göksu, I. (2021). Bibliometric mapping of mobile learning. *Telematics and Informatics*, 56, 101491. Doi: 10.1016/j.tele.2020.101491
- Göksu, İ. (2022). Dijital oyunlarda güvenlik. İçinde Ş. Sağıroğlu, H. İ Bülbul, A. Kılıç, M. Küçükali, Ş Bayzan, & Y. Samur (Ed.), *Dijital oyunlar-1: Araçlar, metodolojiler, uygulamalar ve öneriler* (ss. 541–578). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Göksu, I., & Bolat, Y. I. (2021). Does the ARCS motivational model affect students' achievement and motivation? A meta-analysis. *Review of Education*, 9 (1), 27-52. Doi: 10.1002/rev3.3231
- Göksu, İ., Ergün, N., Özkan, Z., & Sakız, H. (2021). Distance education amid a pandemic: Which

- psycho-demographic variables affect students in higher education? *Journal of Computer Assisted Learning*, 37 (6), 1539-1552. Doi: 10.1111/jcal.12544
- Göksu, İ., & Koçak, Ö. (2020). Öğretmen adaylarının öğretim teknolojilerine yönelik metaforik algıları. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 9 (2), 125-143.
- Göksu, İ., Özcan, K. V., Çakır, R., & Gökteş, Y. (2014). Türkiye'de öğretim tasarımı modelleriyle ilgili yapılmış çalışmalar. *İlköğretim Online*, 13 (2), 694-709.
- Göksu, İ., Özcan, K. V., Çakır, R., & Gökteş, Y. (2017). Content analysis of research trends in instructional design models: 1999-2014. *Journal of Learning Design*, 10 (2), 85-109.
- Hansen, R., & Froelich, M. (1994). Defining technology and technological education: A crisis, or cause for celebration? *International Journal of Technology and Design Education*, 4, 179-207. Doi: 10.1007/BF01204546
- Holmberg, K., & Huvila, I. (2008). Learning together apart: Distance education in a virtual world. *First Monday*, 13 (10). Doi: 10.5210/fm.v13i10.2178
- Hrastinski, S. (2008). Asynchronous & synchronous e-learning. *EDUCAUSE Quarterly*, 4, 51-55.
- Hrastinski, S. (2019). What do we mean by blended learning? *TechTrends*, 63, 564-569. Doi: 10.1007/s11528-019-00375-5
- Hwang, G. J., & Wu, P. H. (2014). Applications, impacts and trends of mobile technology-enhanced learning: A review of 2008-2012 publications in selected SSCI journals. *International Journal of Mobile Learning and Organisation*, 8 (2), 83-95. Doi: 10.1504/IJMLO.2014.062346
- Inoue, Y. (2012). Virtual reality learning environments. In *Encyclopedia of the Sciences of Learning* (pp. 3407-3410). Doi: 10.1007/978-1-4419-1428-6_651
- ISTE. (2019). *ISTE Standards*. <https://iste.org/standards>
- Karaman, M. R., & Göksu, İ. (2024). Are lesson plans created by ChatGPT more effective? An experimental study. *International Journal of Technology in Education*, 7 (1), 107-127. Doi: 10.46328/ijte.607
- Keller, J. M. (1987). Development and use of the ARCS model of instructional design. *Journal of Instructional Development*, 10 (3), 2-10. Doi: 10.1007/BF02905780
- Keller, J. M. (2010). *Motivational design for learning and performance: The ARCS model approach*. New York: Springer
- Keller, J. M. (2016). Motivation, learning, and technology: Applying the ARCS-V motivation model. *Participatory Educational Research*, 3 (2), 1-15. Doi: 10.17275/per.16.06.3.2
- Koçak, Ö., & Göksu, İ. (2020a). Examining 21st century skill levels of students and the relationship between skills. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21 (2), 772-784. Doi: 10.17679/inuefd.656784
- Koçak, Ö., & Göksu, İ. (2020b). Eğitimde 21.yüzyıl becerilerini anlamak ve geliştirmek. İçinde M. M. İnceoğlu (Ed.), *Endüstri 4.0 ve eğitim* (ss. 191-229). İstanbul: Abaküs Yayınları.
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2008). Introducing TPCK. In *Handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) for educators* (pp. 1-29). London: Routledge. Doi: 10.4324/9781315759630
- Kuo, Y. C., & Chen, Y. A. (2022). The impact of chatbots using concept maps on correction outcomes—a case study of programming courses. *Education and Information Technologies*, 28, 7899-7925. Doi: 10.1007/s10639-022-11506-6
- Lee, M. J. W., & Chan, A. (2007). Pervasive, lifestyle-integrated mobile learning for distance learners: an analysis and unexpected results from a podcasting study. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 22 (3), 201-218. Doi: 10.1080/0268051070161981
- Liu, O. L. (2012). Student evaluation of instruction: In the new paradigm of distance education. *Research in Higher Education*, 53 (4), 471-486. Doi: 10.1007/s11162-011-9236-1
- Lo, C. K. (2023). What is the impact of ChatGPT on education? A rapid review of the literature. *Education Sciences*, 13 (4), 410. Doi: 10.3390/educsci13040410
- Makransky, G., & Lilleholt, L. (2018). A structural equation modeling investigation of the emotional value of immersive virtual reality in education. *Educational Technology Research and Development*, 66 (5), 1141-1164. Doi: 10.1007/s11423-018-9581-2
- Marikyan, D., & Papagiannidis, S. (2023). Technology Acceptance Model: A review. In S. Papagiannidis (Ed.), *TheoryHub Book*. <https://open.ncl.ac.uk/theories/1/technology-acceptance-model/>
- Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. New York: Cambridge University Press.
- Mayer, R. E. (2017). Using multimedia for e-learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 33 (5), 403-

423. Doi: 10.1111/jcal.12197
- McGunagle, D., & Zizka, L. (2020). Employability skills for 21st-century STEM students: The employers' perspective. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 10 (3), 591–606. Doi: 10.1108/HESWBL-10-2019-0148
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. https://oygm.meb.gov.tr/dosyalar/StPrg/Ogretmenlik_Meslegi_Genel_Yeterlikleri.pdf
- Merchant, Z., Goetz, E. T., Cifuentes, L., Keeney-Kennicutt, W., & Davis, T. J. (2014). Effectiveness of virtual reality-based instruction on students' learning outcomes in K-12 and higher education: A meta-analysis. *Computers and Education*, 70, 29–40. Doi: 10.1016/j.compedu.2013.07.033
- Merrill, M. D. (2002). First principles of instruction. *Educational Technology Research and Development*, 50 (3), 43–59. Doi: 10.1007/BF02505024
- Mikropoulos, T. A., & Bellou, J. (2010). The unique features of educational virtual environments. In C. M. Stewart, C. C. Schifter, M. E. Markaridian Selverian (Eds.). *Teaching and learning with technology* (pp. 269-278). London: Routledge.
- Minocha, S., & Reeves, A. J. (2010). Design of learning spaces in 3D virtual worlds: an empirical investigation of *Second Life*. *Learning, Media and Technology*, 35 (2), 111–137. Doi: 10.1080/17439884.2010.494419
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for integrating technology in teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108 (6), 1017–1054.
- Mohammad, H., Almarabeh, T., & Rajab, I. (2023). A rapid review of learning using hologram in higher education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (Online)*, 18 (12), 242-247. Doi: 10.3991/ijet.v18i12.38913
- Motteram, G. (2001). The role of synchronous communication in fully distance education. *Australasian Journal of Educational Technology*, 17 (2), 131-149. Doi: 10.14742/ajet.1787
- Ocak, M. A. (2011). Why are faculty members not teaching blended courses? Insights from faculty members. *Computers & Education*, 56 (3), 689-699.
- Olszewski, B., & Crompton, H. (2020). Educational technology conditions to support the development of digital age skills. *Computers & Education*, 150, 103849.
- Phillips, R. (2013). *The developer's handbook of interactive multimedia*. London: Routledge.
- Reigeluth, C. M. (1999). *Instructional-design theories and models*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Reiser, R. A. (1994). Clark's invitation to the dance: An instructional designer's response. *Educational Technology Research and Development*, 42 (2), 45-48.
- Reiser, R. A. (2001). A history of instructional design and technology: Part II: A history of instructional design. *Educational Technology Research and Development*, 49 (2), 57-67. Doi: 10.1007/BF02504928
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of innovations* (Third edit.). New York: The Free Press.
- Russell, J., & Sorge, D. (1999). Training facilitators to enhance technology integration. *Journal of Instruction Delivery Systems*, 13 (4), 6-9.
- Schleicher, A. (2015). *Schools for 21st-century learners: Strong leaders, confident teachers, innovative approaches, international summit on the teaching profession*. OECD Publishing. Doi: 10.1787/9789264231191-en
- Schott, F., & Seel, N. M. (2015). Instructional design. In J. D. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition* (pp. 196–200). Doi: 10.1016/B978-0-08-097086-8.92032-4
- Sharma, R. (2017). Computer assisted learning—A study. *International Journal of Advanced Research in Education & Technology*, 4 (2), 102-105.
- Shulman, L. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15 (2), 4–14.
- Staker, H., & Horn, M. B. (2012). *Classifying K-12 blended learning*. Innosight Institute. <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/Classifying-K-12-blended-learning.pdf>
- Stoller, F. (2002). Project work: A means to promote language and content. In J. Richards, & W. Renandya (Eds.), *Methodology in language teaching: An anthology of current practice (Cambridge professional learning* (pp. 107-120). New York: Cambridge University Press. Doi: 10.1017/CBO9780511667190.016

- Summerville, J., & Reid-Griffin, A. (2008). Technology integration and instructional design. *TechTrends*, 52 (5), 45–51. Doi: 10.1007/s11528-008-0196-z
- Sweller, J. (2020). Cognitive load theory and educational technology. *Educational Technology and Research Development*, 68, 1–16. Doi: 10.1007/s11423-019-09701-3
- Şimşek, A. (2009). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şimşek, A. (2016). Öğretim tasarımı ve modelleri. İçinde K. Çağiltay & Y. Göktaş (Ed.), *Öğretim Teknolojilerinin temelleri: Teoriler, araştırmalar, eğilimler* (ss. 105-122). Ankara: Pegem Akademi.
- Şumuer, E., & Yıldırım, S. (2020). Öğretim teknolojisinin tarihsel gelişimi. İçinde A. A. Kurt (Ed.), *öğretim teknolojilerinin temelleri* (ss.17-42). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Turan, Z., Yılmaz, R. M., Durdu, L., & Göktaş, Y. (2016). Öğretim teknolojilerinin tarihsel değişimi. İçinde K. Çağiltay & Y. Göktaş (Ed.), *Öğretim Teknolojilerinin temelleri: Teoriler, araştırmalar, eğilimler* (ss. 25-40). Ankara: Pegem Akademi.
- Watson, J. (2008). *Blended learning: The convergence of online and face-to-face education*. Promising Practices in Online Learning. North American Council for Online Learning. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED509636.pdf>
- Yılmaz, R. M., Kucuk, S., & Goktas, Y. (2017). Are augmented reality picture books magic or real for preschool children aged five to six? *British Journal of Educational Technology*, 48 (3), 824-841.
- Zepp, R. A. (2005). Teachers' perceptions on the roles on educational technology. *Journal of Educational Technology & Society*, 8 (2), 102-106.
- Zhai, X., Chu, X., Chai, C. S., Jong, M. S. Y., Istenic, A., Spector, M., ... & Li, Y. (2021). A review of artificial intelligence (AI) in education from 2010 to 2020. *Complexity*, 2021 (1), 8812542. Doi: 10.1155/2021/8812542
- Zhou, Z., Jin, X. L., Vogel, D. R., Fang, Y., & Chen, X. (2011). Individual motivations and demographic differences in social virtual world uses: An exploratory investigation in Second Life. *International Journal of Information Management*, 31 (3), 261–271. Doi: 10.1016/j.ijinfomgt.2010.07.007
- Not:** Bu kitap bölümünde yer alan tüm görsel tasarımlar, yazar tarafından Canva'da Pro üyeliği yapılarak düzenlenmiştir.

SINIF İÇİ ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE STANDART TESTLER

İsmail ÇUHADAR¹

Örnek olay

Aysu 7. sınıfa giden ve bilgisayar oyunlarını seven bir öğrencidir. Bir dersten sözlü sınav olacaktır. Bilgisayar oyunu oynadığı için sınavda çıkacak son konuya çalışmaya vakti kalmamıştır. Sınav anı gelir ancak Aysu içedönük yapısı nedeniyle tahtaya çıkacağı için çok heyecanlıdır. Öğretmeni sürenin kısıtlı olması nedeniyle herkese farklı konulardan tek bir soru soruyordur. Kendinden önceki arkadaşından öğretmeni bir konudaki formülü tahtaya yazmasını ister. Arkadaşı şanslıdır çünkü öğretmenin sorduğu soru çalıştığı tek konudan gelir. Arkadaşı tam puan alır. Sıra Aysu'dadır ve öğretmeni Aysu'nun çalışmadığı konudaki bir formülü kullanarak Aysu'dan bir problemi çözmesini ister. Aysu, formülü dersten hatırlıyordur ancak heyecanı nedeniyle formülü tahtaya yanlış yazar. Formülü problemin çözümünde ise hiç uygulamaz. Sıfır puan alır. Sözlü sınavda çalışmasının karşılığını alamadığını ve sonuçların adil olmadığını düşünür.

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Ölçme Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, ismail.cuhadar@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-5262-5892

Bölüm Sonu Tartışma Soruları

1. Ölçme sonuçlarına karışması muhtemel hataları minimuma indirmek adına sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamalarında ne gibi önlemler alınabilir?
2. Amacına göre değerlendirme türleri de dikkate alındığında 'öğrenmenin değerlendirilmesi' ile 'öğrenme için değerlendirme' yaklaşımlarının farkları nelerdir?
3. 'Amacımıza uygun madde türünü ya da görevini seçerek kullanmalıyız' derken kastedilen şey nedir? Örneklerle açıklayınız.
4. Bir öğretmen öğrenme güçlüğünü tanılamaya dönük hazırlanmış bir standart testi kendi öğrencisine uygulamadan önce neleri incelemeli ve dikkate almalıdır?
5. Seçme ve yerleştirme amacıyla hazırlanmış bir standart testten alınan sonuçlar öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirlemede kullanılabilir mi? Nedenleriyle beraber tartışınız.

KAYNAKLAR

- Abell, N., Springer, D. W., & Kamata, A. (2009). *Developing and validating rapid assessment instruments*. New York: Oxford University Press.
- Aiken, L. R. (1997). *Psychological testing and assessment*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Akkaya, M., & Özkan, H. (2020). Enderun Mektebi'ne öğrenci alım usulleri. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, 15 (30), 149-170.
- American Educational Research Association, American Psychological Association, & National Council on Measurement in Education. (2014). *Standards for educational and psychological testing*. Washington, DC: American Educational Research Association.
- Aschbacher, P. R., & Herman, J. L. (1991). *Guidelines for effective score reporting*. CSE Technical Report. UCLA Center for Research on Evaluation, Standards, and Student Testing. <http://www.cse.ucla.edu/products/reports/TR326.pdf>
- Bowman, M. L. (1989). Testing individual differences in ancient China. *American Psychologist*, 44 (3), 576-578.
- College Board. (2023). *Assessment framework for the digital SAT suite*. New York: College Board.
- Crocker, L., & Algina, J. (2008). *Introduction to classical & modern test theory*. Florida: Cengage Learning.
- Downing, S. M., & Haladyna, T. M. (Eds.) (2006). *Handbook of test development*. New York: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Güler, N. (2023). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kaplan, R. M., & Saccuzzo, D. P. (1982). *Psychological testing: Principles, applications, and issues*. Monterey, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D., & Karakaya, İ. (2023). *Ölçme ve değerlendirme: Performansa ve portfolyoya dayalı durum belirleme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Long, M. (2000). *The psychology of education*. London: RoutledgeFalmer.
- Lord, F. M., & Novick, M. R. (1968). *Statistical theories of mental test scores*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Marshall, J. C., & Hales, L. W. (1971). *Classroom test construction*. Boston, MA: Addison-Wesley Publishing Company.

- McIntire, S. A., & Miller, L. A. (2007). *Foundations of psychological testing: A practical approach*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Mehrens, W. A., & Lehmann, I. J. (1991). *Measurement and evaluation in education and psychology*. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). *Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/01062228_meb_ortaoğretim_kurumlari_yonetmeli-gi_28_10_201629871.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). *ABIDE nedir?* <https://abide.meb.gov.tr/www/abide-nedir/icerik/1>
- Mullis, I. V. S., Martin, M. O., & Davier, M. V. (2021). *TIMSS 2023 assessment frameworks*. TIMSS & PIRLS International Study Center.
- Murphy, K. R., & Davidshofer, C. O. (2005). *Psychological testing: Principles and applications*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- O'Sullivan, B., & Cheng, L. (2022). Lessons from the Chinese imperial examination system. *Language Testing in Asia*, 12 (1), 52-71.
- Sapp, M. (2002). *Psychological and educational test scores*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Schoer, L. A. (1970). *Test construction: A programmed guide*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Seifert, K., & Sutton, R. (2009). *Educational psychology* (Second edit.) (E-book). The Global Text Project. <https://www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2011/04/Educational-Psychology.pdf>
- Slavin, R. E. (2018). *Educational psychology: Theory and practice*. Boston, MA: Pearson.
- Stevens, S. S. (1946). On the theory of scales of measurement. *Science*, 103 (2684), 677-680.
- Torgerson, W. S. (1958). *Theory and methods of scaling*. New York: John Wiley.
- Traub, R. E., & Rowley, G. L. (1991). Understanding reliability. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 10 (1), 171-179.
- Turgut, M. F., & Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Urbina, S. (2004). *Essentials of psychological testing*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Walsh, W. B., & Betz, N. E. (2001). *Tests and assessment*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Woolfolk, A. (2016). *Educational psychology*. Boston, MA: Pearson.